

TURISTIČKA ZAJEDNICA I UNAPREĐENJE TURISTIČKE PONUDE S OSVRTOM NA TZ RAKOVICA

Brajdić, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:692204>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Martina Brajdić

**Turističke zajednice i unapređenje turističke ponude s osvrtom na
Turističku zajednicu općine Rakovica**

Mentor: dr. sc. Silvija Vitner Marković, prof.v.š.

Predmet: Osnove turizma

Matični broj studentice: 0618617001

Karlovac, 2022.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr. sc. Silviji Vitner Marković što je prihvatila mentorstvo za ovaj završni rad te pruženoj pomoći i savjetima prilikom pisanja završnog rada. Zahvaljujem se svim profesorima, asistentima i djelatnicima Veleučilišta u Karlovcu na prenesenom znanju i pruženoj pomoći tijekom studiranja.

Također, želim se zahvaliti svojoj obitelji i prijateljima koji su bili uvijek uz mene u sretnim i teškim trenucima, te mi pružili svu potrebnu pomoć i bili velika podrška za vrijeme studiranja. Hvala Vam.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka.....	1
1.3. Struktura rada.....	1
2. TURISTIČKE ZAJEDNICE	2
2.1. Turističke zajednice (organizacije).....	2
2.2. Hrvatska zakonska regulativa o turističkim zajednicama	2
2.3. Uloge turističkih zajednica u suvremenom turizmu.....	6
2.3.1. Postupanja i uloge turističke zajednice.....	7
2.3.2. Uloga lokalne zajednice u upravljanju destinacijom	10
3. USTROJ TURISTIČKIH ZAJEDNICA U REPUBLICI HRVATSKOJ	13
3.1. Lokalne turističke zajednice	13
3.2. Regionalne turističke zajednice.....	16
3.3. Turistička zajednica Grada Zagreba.....	18
3.4. Nacionalna turistička zajednica	19
3.4.1. Statut Hrvatske turističke zajednice	19
3.4.2. Predstavništva i ispostave Hrvatske turističke zajednice	23
4. IZVORI FINANCIRANJA I RASPODJELE PRIHODA TURISTIČKE ZAJEDNICE	25
4.1. Turistička pristožba	26
4.2. Članarina turističkih zajednica.....	28
5. ODABRANI PRIMJER: TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINA RAKOVICA	32
5.1. Opće značajke.....	32
5.2. Turistička zajednica općine Rakovica „Plitvičke doline“	33
5.3. Aktivnosti Turističke zajednice općine Rakovica	36
5.4. Obilježja turističke ponude općine Rakovica.....	38
5.4.1. Turističke atrakcije	39
5.4.2. Smještajni kapaciteti u općini Rakovica.....	41
5.5. Statistička analiza turizma općine Rakovica	45
5.5.1. Analiza smještajnih kapaciteta općine Rakovica.....	45
5.5.2. Analiza posjetitelja općine Rakovica	46
6. IZDOVJENE AKTIVNOSTI TZ OPĆINA RAKOVICA S CILJEM UNAPREĐENJA TURISTIČKE PONUDE	49
7. ZAKLJUČAK	54

POPIS LITERATURE	56
POPIS ILUSTRACIJA	58
POPIS TABLICA	58

SAŽETAK

Završni rad analizira sustav turističkih zajednica u Republici Hrvatskoj s osvrtom na Turističku zajednicu općine Rakovica. Naglašena je uloga i zadaća lokalne zajednice u upravljanju destinacijom, kao i uloga i zadaća regionalne turističke zajednice, Nacionalne turističke zajednice te turističke zajednice Grada Zagreba. Rad predstavlja izvore financiranja i raspodjele prihoda turističke zajednice, a posebna pozornost je usmjerena na Turističku zajednicu općine Rakovica, pritom analizirajući statistiku turizma odabrane općine. Aktivnosti koje realizira TZO Rakovica unapređuju turističku ponudu prostora.

Ključne riječi: turistička zajednica, turistička ponuda, TZ općine Rakovica, destinacijske menadžment organizacije

ABSTRACT

The final paper analyzes the system of Tourist Boards in the Republic of Croatia with the review on Tourist Board of Rakovica. The role and task of the Tourist Board in destination management, as well as the role and task of the regional Tourist Board, National Tourist Board and the City of Zagreb Tourist board, are emphasized. The paper is presenting sources of financing and income distribution of Tourist Board, and special attention is directed towards Tourist Board of Rakovica, while analyzing the tourism statistics of the selected municipality. Activities that are realized by Tourist Board of Rakovica are promoting tourism supply of the area.

Key words: tourist board, tourism supply, Tourist Board of Rakovica, destination management organizations

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet ovog rada je sustav turističkih zajednica u RH s osvrtom na Turističku zajednicu općine Rakovica. Cilj rada je analizom prikupljenih sekundarnih podataka odrediti najbolje načine unapređenja turističke ponude u ingerenciji turističkih zajednica s osvrtom na Turističku zajednicu općine Rakovice.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja podataka

Kod izrade završnog rada korištene su stručne knjige, internetske stranice i podaci ustupljeni od turističke zajednice općine Rakovice. U prikupljanju i obradi podataka korištene su različite metode i to analize i sinteze, deskripcije, kompilacije i statistička metoda. Podaci su prikupljeni metodom istraživanja za stolom.

1.3. Struktura rada

Sveukupno rad sadržava sedam poglavlja. Prvo poglavlje rada je uvod u kojem je objašnjen i prikazan cilj rada, metode koje su korištene za prikupljanje podataka i izvori podataka te je sažeta struktura rada. Drugo poglavlje se odnosi na turističke zajednice, točnije na pojmovno određenje turističkih organizacija i zakonsku regulativu vezanu uz turističke zajednice te na uloge turističkih zajednica u suvremenom turizmu. U trećem se poglavlju obrazlažu sve razine sustava turističkih zajednica – lokalne, regionalne, Grada Zagreba i nacionalna, a poglavlje nakon tiče se izvora financiranja kroz boravišnu pristojbu i članarinu te raspodjele prihoda. Peto poglavlje obuhvaća opće podatke općine Rakovice i Turističke zajednice općine Rakovice, njene aktivnosti te obilježja turističke i ugostiteljsku ponudu općine Rakovice i smještajne kapacitete. Također se analizira struktura receptivnih kapaciteta i posjetitelja općine Rakovice u vremenskom periodu od 2017. do 2021. godine, kroz broj posjetitelja i smještajnih kapaciteta u općini Rakovici. Šesto poglavlje obuhvaća izdvojene aktivnosti Turističke zajednice općine Rakovice s ciljem unapređenja turističke ponude. Rad završava sa sedmim poglavljem u kojem je iznijet zaključak rada. Na kraju rada nalazi se popis korištene literature i popis ilustracija.

2. TURISTIČKE ZAJEDNICE

2.1. Turističke zajednice (organizacije)

Organizacije se javljaju u svim područjima ljudske aktivnosti pa tako i u turizmu, a sam pojam organizacije obuhvaća neku cjelinu većeg broja ljudi ili njihovih skupina koja služi ostvarivanju određenih ciljeva ili interesa. Razvoj prvih organizacija u turizmu nije krenuo odozgo po nalogu države kao u nekim drugim sektorima, već je započeo odozdo, odnosno od društvenih organizacija.¹

2.2. Hrvatska zakonska regulativa o turističkim zajednicama

Sustav turističkih zajednica morao se promijeniti zbog novih društveno-političkih i gospodarskih odnosa koji su uspostavljeni samostalnošću Hrvatske. Pojavila se prilagodba starog društvenog ustroja na novonastale uvjete okruženja.

Nakon ustroja nove države, 1991. godine sustav turističkih društava i saveza zamijenjen je sustavom turističkih zajednica prema uzoru na austrijski model. To je učinjeno donošenjem Zakona o turističkim zajednicama i promicanju turizma koji uređuje zadaće, ustroj i djelovanje turističkih zajednica, te Zakon o članarinama u TZ-u i Zakona o boravišnoj pristojbi, o načinu njihova financiranja.² Tijekom godina koje su slijedile primijećen je nedostatak austrijskog modela na temelju kojeg su utvrđena područja za koja se osnivaju turističke zajednice. Razlog tomu je taj što su u Hrvatskoj općine prostorno manje te je turistički promet neravnomjerno raspoređen. Na temelju tog slučaja može se zaključiti da ako se preuzima tuđi model onda on mora biti prilagođen domaćim prilikama organizacije turizma. Prva korekcija Zakona bila je 2004. godine, koja je bila samo formalna jer se mijenjao samo dio vezan uz teritorijalno-administrativni ustroj države. Novi propis za sustav turističkih zajednica doneseni su 2008. godine te su tim propisima uklonjeni nedostaci prijašnjih, unijete su novine kao što je npr. povećana odgovornost turističkih zajednica za turistički razvoj cijele destinacije i snažno povezivanje s privatnim sektorom. U Zakonu su ponovno utvrđeni neki nedostaci koji se tiču ekonomičnosti sustava te se novim zakonom to želi promijeniti. Naime, postojali su prijedlozi kako bi za hrvatski turizam bilo znatno korisnije i financijski isplativije ustrojiti šest do sedam

¹ Čavlek N. et. al. (2011): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 82.

² Ibidem, str. 99.

turističkih klastera prema klimatsko-geografskim obilježjima prostora koji čine jedinstvene turističke cjeline (Dalmaciju, Istru, središnju Hrvatsku, Baranju i sl.), a ne prema politički usitnjenom teritorijalno-administrativnom ustroju države na 21 županiju, koje je, kao takve, teško promovirati na emitivnim tržištima, uza sve ostale nedostatke.³ Novim zakonima želi se kroz povećanje učinkovitosti turističkih zajednica, koordiniranost, promociju, poboljšanje kadrovske strukture zaposlenih ostvariti ekonomičnije funkcioniranje sustava turističkih zajednica.

Turističke zajednice su pravne osobe koje se osnivaju radi unapređenja i promicanja hrvatskog turizma, te se osnivaju radi podmirenja općega, javnog interesa koje ostvaruje javni sektor i gospodarskih interesa čije su aktivnosti povezane s turizmom.

Zakonom o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma, po modelu destinacijske menadžment organizacije, uređuje sustav turističkih zajednica, ustrojstvo, zadaće i način rada turističkih zajednica te osnovna načela njihova financiranja i gospodarenja.

Turističke zajednice su organizacije koje djeluju po načelu destinacijskog menadžmenta, a osnivaju se radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini za koju su osnovane.⁴ Sustav turističkih zajednica, organiziranih po modelu destinacijske menadžment organizacije, prema Zakonu čine:⁵

1. lokalna turistička zajednica osnovana kao lokalna destinacijska menadžment organizacija za područje jedne ili više jedinica lokalne samouprave, otoka, rivijere ili slične prostorne cjeline
2. regionalna turistička zajednica osnovana kao regionalna destinacijska menadžment organizacija za područje jedne ili više jedinica područne (regionalne) samouprave
3. Turistička zajednica Grada Zagreba za područje Grada Zagreba
4. Hrvatska turistička zajednica za područje Republike Hrvatske.

³ Čavlek N. et. al. (2011): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 100.

⁴ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 4. i 5.)

<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma> (03.01.2022.)

⁵ Ibidem

Zakonom su utvrđena tri zajednička cilja turističkih zajednica, a oni su sljedeći:⁶

1. razvoj i marketing destinacije kroz koordiniranje ključnih aktivnosti turističkog razvoja (planiranje, razvoj turističkih proizvoda u destinaciji, financiranje, donošenje i provedba odluka), u skladu s dokumentima kojima se definira nacionalna strategija razvoja turizma
2. osiguravanje cjelovitije zastupljenosti specifičnih lokalnih/regionalnih interesa kroz jačanje lokalne/regionalne inicijative i povezivanje dionika na lokalnom/regionalnom nivou radi stvaranja međunarodno konkurentnih turističkih proizvoda
3. poboljšanje uvjeta boravka turista u destinaciji te razvijanje svijesti o važnosti i gospodarskim, društvenim i drugim učincima turizma, kao i potrebi i važnosti očuvanja i unaprjeđenja svih elemenata turističke resursne osnove određene destinacije, a osobito zaštite okoliša, kao i prirodne i kulturne baštine sukladno načelima održivog razvoja.

Djelovanje turističkih zajednica temelji se na načelu opće korisnosti te svojim djelovanjem ne smije ostvarivati profit jer su turističke zajednice neprofitne organizacije. No, Zakon nalaže kako u nekim situacijama turistička zajednica smije obavljati gospodarske djelatnosti, kao što su npr. organiziranje manifestacija i priredbi, upravljanje javnom turističkom infrastrukturom, objavljivanje komercijalnih oglasa na svojim digitalnim online i offline komunikacijama, organizirati stručne skupove i edukacije, pružati usluge putem turističkih informacijskih sustava, obavljati druge poslove i zadaće u funkciji razvoja turizma i destinacije koji nisu u suprotnosti s ovim Zakonom i drugim propisima.⁷

Tijela turističkih zajednica kompleksni su sustav u kojem svako tijelo ima svoje zadatke i odgovornosti, a tijela su:⁸

1. skupština
2. turističko vijeće
3. predsjednik turističke zajednice.

⁶ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 9.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
(03.01.2022.)

⁷ Ibidem (Članak 10.)

⁸ Ibidem (Članak 13.)

Za zakonito provođenje aktivnosti i obavljanje dužnosti odgovorni su članovi tijela i predsjednik turističke zajednice.

Članovi tijela turističke zajednice i predsjednik turističke zajednice osobno su odgovorni za zakonito i savjesno obavljanje svojih dužnosti. Mandat članova tijela turističke zajednice traje četiri godine, a članovi mogu biti ponovno birani odnosno imenovani.⁹

Najviše tijelo turističke zajednice je skupština koju čine članovi i/ili predstavnici članova turističke zajednice. Članovi odnosno predstavnici članova turističke zajednice ne mogu putem punomoći ovlastiti drugu osobu da umjesto njih sudjeluje u radu skupštine. Skupština turističke zajednice održava se najmanje dva puta godišnje, te može pravovaljano odlučivati ako sjednici prisustvuje više od polovice članova skupštine. Neke od odluka koje skupština donosi vezano je uz: provođenje odluka i zaključaka skupštine turističke zajednice, donosi skupštini godišnji program rada, izvješće o izvršenju programa rada, donosi odluke o izvješćima, upravljanje imovinom turističke zajednice, izboru i razrješenju članova turističkog vijeća, te druge poslove utvrđene Zakonom i statutom turističke zajednice.¹⁰

Prema Zakonu skupština turističke zajednice nadzire:¹¹

1. vođenje poslova turističke zajednice
2. materijalno i financijsko poslovanje i raspolaganje sredstvima turističke zajednice
3. izvršenje i provedbu programa rada turističke zajednice.

Izvršno tijelo skupštine turističke zajednice je turističko vijeće koje obavlja poslove utvrđene Zakonom i statutom turističke zajednice. Turističko vijeće je odgovorno skupštini turističke zajednice, te može pravovaljano odlučivati ako sjednici prisustvuje više od polovice članova turističkog vijeća. Neke od nadležnosti turističkog vijeća su: provođenje odluka i zaključaka skupštine, predlaganje skupštini godišnji program rada te izvješće o izvršenju programa rada zajedno s izvješćem o svom radu, upravlja imovinom turističke zajednice, imenovanje i razrješavanje direktora turističkog ureda te druge poslove utvrđene Zakonom ili drugim propisom. Izvješće o radu turističkog vijeća mora sadržavati podatke o održanim sjednicama

⁹ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 13.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
(03.01.2022.)

¹⁰ Ibidem (Članak 14. i 15.)

¹¹ Ibidem (Članak 16.)

turističkog vijeća, aktima koje je donijelo turističko vijeće, kao i načinu praćenja izvršenja programa rada i financijskog plana turističke zajednice.¹²

Predsjednik turističke zajednice je i predsjednik skupštine i predsjednik turističkog vijeća te ih saziva i predsjeda sjednicama turističkog vijeća. Također, on predstavlja turističku zajednicu. Dužnost predsjednika lokalne i regionalne turističke zajednice obnaša općinski načelnik ili gradonačelnik odnosno župan, ovisno o jedinici lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave za područje koje je turistička zajednica osnovana. Samu dužnost predsjednika Hrvatske turističke zajednice obnaša ministar.¹³

Svaka turistička zajednica ima direktora kojeg imenuje turističko vijeće na vrijeme od četiri godine. Direktor turističke zajednice zastupa turističku zajednicu, organizira i rukovodi radom i poslovanjem turističke zajednice, provodi odluke turističkog vijeća turističke zajednice i u granicama utvrđenih ovlasti odgovoran je za poslovanje turističke zajednice i zakonitost rada turističke zajednice. Za svoj rad odgovara turističkom vijeću i predsjedniku turističke zajednice.¹⁴

2.3. Uloge turističkih zajednica u suvremenom turizmu

U suvremenom turizmu nije dovoljno samo upravljati promjenama već je potrebno biti ispred konkurencije. Upravljanje turističkom destinacijom je dugoročan proces koji bi trebao osigurati konkurentnost destinacije, ali i doseganje visoke kvalitete života stanovništva i očuvanje kulturnog identiteta cijele turističke destinacije. Upravljanje turističkom destinacijom na destinacijskoj razini pripada menadžmentu destinacije ili destinacijskom menadžmentu (DMO).

¹² Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 17., 18. i 19.) <https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma> (03.01.2022.)

¹³ Ibidem (Članak 20.)

¹⁴ Ibidem (Članak 22.)

2.3.1. Postupanja i uloge turističke zajednice

Destinacijski menadžment je pojam koji se sve češće koristi u kontekstu suvremenog turizma. Zbog složenosti turističkih proizvoda sve je zadaće destinacijskog menadžmenta potrebno pažljivo planirati, organizirati, voditi i kontrolirati, uz vrlo visoku razinu brige o ljudskim resursima.

Destinacijski menadžment organizacija (DMO) je organizacija koja okuplja dionike javnog, privatnog i civilnog sektora u cilju strateškog i operativnog upravljanja destinacijom i ostvarivanje zajedničke strategije.¹⁵ Destinacija predstavlja virtualnu organizaciju koju čini mreža neovisnih organizacija s određenim zajedničkim resursima i ciljevima poslovanja, potreban je zajednički menadžment koji treba upravljati zajedničkim resursima i ciljevima. Destinacijski menadžment ne mora biti posebno formiran menadžment destinacije, nego skupina interesno povezanih menadžera čiju strukturu čine menadžeri svih poslovnih subjekata kao nositelji turističke ponude destinacije.¹⁶ Destinacijski menadžment bi trebao voditi koordiniranu i dosljednu politiku razvoja destinacije radi postizanja vrhunske kvalitete svih elemenata turističkog proizvoda (smještaja, prehrane i točenje pića, atrakcije, infrastrukture, brige za okoliš, promet i dr.).

Destinacijski menadžment organizacija (DMO) ima zadaću da koordinira aktivnostima svih razvojnih dionika. Organizacijska struktura je različita u različitim državama, a ono što je isto, jest podjela na nacionalne, regionalne i lokalne organizacije zadužene za upravljanje destinacijom. Uobičajeno je da se nacionalna upravljačka organizacija bavi operativnim problemima, iako ne isključivo.¹⁷

Uloga organizacija zaduženih za upravljanje destinacijom do nedavno je bila pretežito marketinška, pa otuda u literaturi još uvijek često nailazimo na pojam destinacijska marketing organizacija (akronim – DMO), dok te organizacije danas prerastaju u strateške organizacije ili destinacijske menadžment organizacije, koje objedinjuju razvojne i marketinške funkcije i upravljanje svekolikim razvojem turističke destinacije. U stručnoj literaturi nailazimo na pojam

¹⁵ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 2.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
(03.01.2022.)

¹⁶ Čavlek, N. et. al. (2011.): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str.395.-396.

¹⁷ Petrić L. (2011): Upravljanje turističkom destinacijom, Načela i praksa, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split, str. 191.- 195.

destinacijska menadžment kompanija (DMC), koji nije istoznačnica s destinacijskim menadžment organizacijom. Dok DMO vodi računa o cjelovitom upravljanju turističkom destinacijom i povezivanju interesa i aktivnosti privatnog i javnog sektora, dotle DMC predstavlja profesionalnu kompaniju (najčešće turoperatora odnosno putničku agenciju) koja, koristeći lokalna znanja, resurse i ekspertize osmišljava i provodi složene turističke proizvode kao što su izleti, paketi, ture, kongresi i ostale manifestacije, edukativni program i sl.¹⁸

Destinacijska menadžment organizacija može biti organizirana kao:¹⁹

- Odjel nekog javnog organa vlasti;
- Partnerstvo različiti organa/institucija javne vlasti koje djeluju samostalno;
- Partnerstvo različiti organa/institucija javne vlasti sa zajedničkim upravljačkim tijelom;
- Organ javne uprave kojeg servisiraju privatne kompanije;
- Udruženje ili poduzeće koje se isključivo financira iz sredstava privatnog sektora (partnerstva);
- Javno-privatno partnerstvo koje pokriva određene funkcije (obično je u obliku neprofitnih organizacije).

Brojni su tipovi DMO-a. Neki su orijentirani isključivo na promotivne aktivnosti, dok neke preuzimaju marketinške funkcije poput planiranja proizvoda i prodaje, druge čak menadžerske funkcije poput kriznog menadžmenta, upravljanje kvalitetom iskustva posjetitelja, upravljanje ljudskim potencijalom i sl. Bez obzira na navedena ograničenja njihova djelovanja, DMO-i mogu odigrati važnu ulogu za unapređenje turizma u destinacijama potičući zapošljavanje lokalnog stanovništva i ostale multiplikativne efekte koji iz toga proizlaze i mogu biti potpora državnim tijelima u poticanju razvoja područja koja drukčije ne bi mogla biti valorizirana.²⁰

Ostvarivanje ciljeva destinacijskog menadžmenta moguće je ostvariti putem različitih funkcija. Temeljne funkcije destinacijskog menadžmenta su planiranje, organiziranje i kontrola. Funkcija planiranja ima ključnu ulogu u obavljanju zadaće destinacijskog menadžmenta. Planiranje na destinacijskoj razini treba se zasnivati na integralnom pristupu. Integralno planiranje možemo definirati kao svjesnu i kontinuiranu plansku aktivnost različitih aktera u cilju predviđanja

¹⁸ Petrić L. (2011): Upravljanje turističkom destinacijom, Načela i praksa, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split, str. 191.- 195.

¹⁹ Slivar I., Golja T. (2016): Europsko turističko tržište i trendovi razvoja, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, str. 110.-111.

²⁰ Ibidem

oblikovanja i usmjeravanja razvoja na određenom prostoru. Destinacijski menadžment, osim funkcije planiranja, ima i funkciju organiziranja na razini određene turističke destinacije.²¹

Osnovna zadaća destinacijske menadžment organizacije (DMO) je razrada strategije razvoja turizma, a primarni output strategije je destinacijski plan upravljanja (*destination management plan* – DMP), koji se uobičajeno donosi za razdoblje od 3-5 godina, a njegova su osnovna obilježja i značajke sljedeće:²²

- predstavlja ključni instrument za izgradnju partnerstva,
- obvezujućeg je karaktera za partnere,
- definira plan svih aktivnosti u konkretnom razdoblju,
- integrira akcije i aktivnosti svih partnera,
- jača vezu između strategije i akcije,
- primjenjuje znanja i ekspertize u projektnom planiranju.

Destinacijski plan upravljanja (DMP) predstavlja osnovu za izradu poslovnog plana, kojim se nastoje dati odgovori na sljedeća pitanja: ²³

- gdje smo sada? (Analiza aktualnog stanja sektora/destinacije),
- gdje želimo stići? (Definiraju se strateški i operativni ciljevi),
- kako ćemo doći do željene pozicije? (Definiraju se mjere, politike i resursi kojima se žele postići zacrtani ciljevi),
- kako ćemo znati da smo stigli do željene pozicije? (Prati se efikasnost provođenja mjera i politika putem raznih indikatora, pokazatelja, parametra).

Svoj rad i aktivnosti destinacijski menadžment organizacije može financirati iz različitih izvora. Tako, primjerice ukoliko je riječ o državnoj (javnoj) organizaciji, kao što su Turističke zajednice u Hrvatskoj, onda su to zakonom propisani izvori sredstava kao što su boravišne pristojbe i turističke članarine. Osim takvih izvora, rad DMO-a posebice ako je riječ o privatnim ili javno-privatnim organizacijama se može financirati i iz sljedećih izvora:²⁴

²¹ Čavlek N., et. al. (2011): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, Zagreb, str.395.-397.

²² Petrić L. (2011): Upravljanje turističkom destinacijom, Načela i praksa, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split, str. 191.- 195.

²³ Ibidem

²⁴ Ibidem

- subvencija i poreznih izuzeća od strane javnog sektora,
- uz pomoć inicijativa i investicija lokalne zajednice,
- uz pomoć lokalne inicijative temeljene a samopomoći i samoizgradnji,
- pomoću zajedničkih javno-privatnih partnerstava u kojima javni sektor najčešće sudjeluje u pribavljanju zemljišta i sličnih dobara/resursa,
- financiranjem putem raznih organizacija kao što su: neprofitne organizacije, zaklade, fondacije i sl.,
- iz sredstava privatnog sektora (pojedinci, banke, kreditne zadruge, osiguravajuća društva i sl.),
- uz pomoć sponzorstva i donacija radi stjecanja pozitivne slike u javnosti (tzv. društveno odgovorno ponašanje poduzeća); donacije se daju primjerice za ekološke akcije i inicijative, za restauracije i zaštitu kulturnog i spomeničkog nasljeđa, za potporu lokalnim manifestacijama i sl.

Javni sektor pri tome osigurava osnovne troškove funkcioniranja DMO-a, a privatni financira najviše marketinške i promotivne aktivnosti.

2.3.2. Uloga lokalne zajednice u upravljanju destinacijom

Razvoj turizma duboko je ukorijenjen u lokalnu zajednicu. Lokalna zajednica je istovremeno fizički prostor na kojemu se turizam „događa“, ona je resurs na kojemu se gradi i razvija, a istovremeno je u svojoj suštini i proizvod koji se nudi na tržištu. Stoga je svaka lokalna zajednica na svijetu specifičan i neponovljiv turistički proizvod. Pri tome treba posebno istaknuti da ljudi koji žive u lokalnoj zajednici čine zapravo osnovni „sastojak“ tog proizvoda; oni su ti koji svojom kulturom u najširem smislu riječi, svojim znanjem, susretljivošću i gostoljubivošću te mnogim drugim obilježjima, daju destinaciji specifična razlikovna obilježja, odnosno identitet.²⁵

Uključivanje lokalne zajednice u proces upravljanja destinacijom nije nipošto jednostavan proces, a razlozi su sljedeći:²⁶

²⁵ Petrić L. (2011): Upravljanje turističkom destinacijom, Načela i praksa, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split, str. 195.

²⁶ Jenkins, J., (1993), Tourism policy in rural New South Wales-policy and research, Geojournal, vol. 29, str. 281-290

- Javnost u pravilu ima poteškoća u razumijevanju kompleksnih tehničko-planskih pitanja;
- U pravilu ne razumije kako planski proces djeluje i kako se donose odluke;
- Izražen je problem sagledavanja i uvažavanja svih mogućih primjedbi u procesu donošenja odluka;
- Kod većine građana postoji apatija, tj. nezainteresiranost;
- Proces dovodi do porasta troškova i potrebnog osoblja;
- Proces donošenja odluka traje znatno dulje ako se uključi i lokalna zajednica;
- Ukupna efikasnost procesa se smanjuje.

Većina navedenih razloga navodi na zaključak da je najveći problem u nespremnosti, odnosno niskoj razini znanja i sposobnosti lokalne zajednice da preuzme dio odgovornosti o razvoju u svoje ruke. Stoga je ključna zadaća odgovornih nositelja razvoja, ponajprije lokalnih vlasti, razvojnih agencija, destinacijske menadžment organizacije, dakle svih onih koji upravljaju razvojem, da utječu na „osposobljavanje“ lokalne zajednice da sudjeluje u razvojnim odlukama. „Osposobljavanje“ lokalnih zajednica je proces, čiji pozitivni rezultati postaju vidljivi ne samo na gospodarskom području (u smislu poboljšanja ukupnih razvojnih, prije svega gospodarskih učinaka, podizanje razine angažmana u lokalnoj zajednici, financijskim učincima na razini pojedinca i zajednice), već i psihološkom (rast samopouzdanja različitih dionika razvoja), društvenom (rast uravnoteženosti i povezanosti u lokalnoj zajednici, nastanak novih inicijativa, itd.) i političkom području (politička struktura zajednice postaje predstavnički forum na kojem ljudi mogu postavljati pitanja i iznositi probleme vezane za razvojne inicijative; u proces odlučivanja su uključene različite interesne skupine).²⁷

Destinacijska menadžment organizacija može poticati pripadnike lokalne zajednice na sudjelovanje u proces upravljanja na različite načine, i to kako slijedi:²⁸

- Organizacijom edukativnih radionica, seminara i sl., za poduzetnike i lokalnu zajednicu, kako bi se osnažili za razvoj turizma i novih proizvoda;
- Poticanjem lokalne svijesti o vlastitim vrijednostima i resursima za razvoj turizma;

²⁷ Timothy, D.J., *Tourism and Community Development Issues*. u: Sharpley, R. i Telfer, D.J. (eds.) (2002): *Tourism and Development, Concepts and Issues*, Channel View Publications, Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney, str. 152.

²⁸ Petrić L. (2011): *Upravljanje turističkom destinacijom, Načela i praksa*, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split, str. 195.

- Poticanjem razvoja mrežnih partnerstva (network, klastera) kako bi lokalni stakeholderi bili maksimalno uključeni u razvoj turističke ponude;
- Pokretanjem zajedničkih akcija, ideja i inicijativa za kreiranje lokalnih proizvoda te davanje podrške u njihovu marketingu;
- Poticanjem prodaje lokalnih proizvoda i suvenira u info centrima te poticanjem njihove distribucije kroz turistička poduzeća;
- Poticanjem turoperatora da budu inovativni u stvaranju itinerera koji će uključivati lokalne atrakcije.

DMO koja djeluje na lokalnoj razini mora s jedne strane biti dovoljno „lokalna“ da okuplja neposredne nositelje razvoja i pomaže im realizirati opće i posebne ciljeve, a s druge strane mora biti i dovoljno velika da bi bila efikasna na tržištu odnosno da bi mogla prikupiti dovoljno sredstava. Bez obzira na njenu organizacijsku strukturu, DMO mora nastojati okupiti i lokalne partnerske skupine, tzv. „turističke akcijske skupine“ koje sudjeluju u:²⁹

- definiranju zajedničke razvojne strategije i zajedničkom planiranju,
- u implementaciji planskih aktivnosti,
- u razvoju integralnih proizvoda i promotivnih projekata,
- okupljanju partnera radi pokretanja konkretnih projekata.

²⁹ Petrić L. (2011): Upravljanje turističkom destinacijom, Načela i praksa, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split, str. 199.-200.

3. USTROJ TURISTIČKIH ZAJEDNICA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Lokalne turističke zajednice

Zadaća lokalne turističke zajednice je definiranje i profiliranje turističkog proizvoda turističke destinacije, te njegovo predstavljanje na tržištu.³⁰ Sjedište lokalne turističke zajednice je u mjestu sjedišta jedinice lokalne samouprave. Osnivaju je njezini članovi, a pripremne radnje za osnivanje lokalne turističke zajednice i sazivanje osnivačke skupštine obavlja općinski načelnik ili gradonačelnik u suradnji s regionalnom turističkom zajednicom. Članovi lokalne turističke zajednice mogu biti obvezatni i dragovoljni. Obvezatni članovi su sve pravne i fizičke osobe koje na području za koje se osniva turistička zajednica imaju sjedište ili podružnicu, pogon, objekt u kojem se pružaju usluge ili prebivalište i koje trajno ili sezonski ostvaruju prihod pružanjem ugostiteljskih usluga u turizmu ili obavlja djelatnost koja ima korist od turizma odnosno na čije prihode turizam ima utjecaj. Kao dragovoljni članovi u lokalnu turističku zajednicu mogu se učlaniti pravne ili fizičke osobe koje nisu članovi turističke zajednice, te imaju sva prava kao i obvezatni članovi. Pravne i fizičke osobe za svoje članstvo plaćaju članarinu turističkoj zajednici. Zadaće lokalne turističke zajednice, kao lokalne destinacijske menadžment organizacije su.³¹

- Razvoj proizvoda
 - sudjelovanje u planiranju i provedbi ključnih investicijskih projekata javnog sektora i ključnih projekata podizanja konkurentnosti destinacije
 - koordinacija i komunikacija s dionicima privatnog i javnog sektora u destinaciji
 - razvojne aktivnosti vezane uz povezivanje elemenata ponude u paket i proizvode – inkubatori inovativnih destinacijskih doživljaja i proizvoda
 - razvoj događaja u destinaciji i drugih motiva dolaska u destinaciju za individualne i grupne goste
 - razvoj ostalih elemenata turističke ponude s fokusom na cjelogodišnju ponudu destinacije
 - praćenje i apliciranje, samostalno ili u suradnji s jedinicom lokalne samouprave i drugim subjektima javnog ili privatnog sektora, na natječaje za razvoj javne

³⁰ Čavlek N. et. al. (2011.): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 103.

³¹ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 32.)

<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma> (10.01.2022.)

turističke ponude i infrastrukture kroz sufinanciranje iz nacionalnih izvora, fondova Europske unije i ostalih izvora financiranja

- upravljanje kvalitetom ponude u destinaciji
 - strateško i operativno planiranje razvoja turizma ili proizvoda na destinacijskoj razini te po potrebi organizacija sustava upravljanja posjetiteljima
 - sudjelovanje u izradi strateških i razvojnih planova turizma na području destinacije
 - upravljanje javnom turističkom infrastrukturom
 - sudjelovanje u provođenje strateških marketinških projekata koje je definirala Hrvatska turistička zajednica.
- Informacije i istraživanje:³²
 - izrada i distribucija informativnih materijala
 - stvaranje, održavanje i redovito kreiranje sadržaja na mrežnim stranicama destinacije i profilima društvenih mreža
 - osnivanje, koordinacija i upravljanje turističkim informativnim centrima
 - suradnja sa subjektima javnog i privatnog sektora u destinaciji radi postizanja kvalitete turističkog iskustva, funkcioniranje, dostupnosti i kvalitete javnih usluga, servisa i komunalnih službi na području turističke destinacije
 - planiranje, izrada, postavljanje i održavanje sustava turističke signalizacije, samostalno i/ili u suradnji s jedinicom lokalne samouprave
 - operativno sudjelovanje u provedbi aktivnosti sustava eVisitor i ostalim turističkim informacijskim sustavima sukladno uputama regionalne turističke zajednice i Hrvatske turističke zajednice kao što su: jedinstveni turistički informacijski portal te evidencija posjetitelja i svih oblika turističke ponude.
 - Distribucija:³³
 - koordiniranje s regionalnom turističkom zajednicom u provedbi operativnih marketinških aktivnosti

³² Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 32.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
(10.01.2022.)

³³ Ibidem

- priprema, sortiranje i slanje podataka o turističkoj ponudi na području destinacije u regionalnu turističku zajednicu i Hrvatsku turističku zajednicu
 - priprema destinacijskih marketinških materijala sukladno definiranim standardima i upućivanje na usklađivanje i odobrenje u regionalnu turističku zajednicu
 - pružanje podrške u organizaciji studijskih putovanja novinara i predstavnika organizatora putovanja u suradnji s regionalnom turističkom zajednicom te u suradnji s Hrvatskom turističkom zajednicom
 - obavljanje i drugih poslova propisanih ovim Zakonom ili drugim propisom.
- Uspostavljanje marketinške infrastrukture temeljene na informatičkim tehnologijama,
 - Provođenje aktivnosti strateškog i operativnog marketinga (branding destinacije, online i offline aktivnosti, mrežne stranice i profili društvenih mreža, sajmovi, studijska putovanja, prezentacija, partnerstva, sponzorstva i dr.),
 - Koordinacija i provedba udruženog oglašavanja na lokalnoj razini,
 - Obavljanje i drugih poslova propisanih ovim Zakonom ili drugim propisom.³⁴

Skupštinu turističke zajednice čine fizičke osobe koje su članovi turističke zajednice i/ili predstavnici pravnih osoba koje su članovi turističke zajednice. Ako nema mogućnosti da svaki član turističke zajednice bude pojedinačno predstavljen u skupštini, tada skupštinu čine predstavnici skupine članova, tako da jedan ili više predstavnika u skupštini predstavlja određenu skupinu članova. Turističko vijeće lokalne turističke zajednice ima predsjednika i osam članova koje bira skupština lokalne turističke zajednice iz redova članova turističke zajednice, vodeći računa da većina članova turističkog vijeća bude iz redova ugostiteljskih usluga, turističke agencije i slično.³⁵

³⁴ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 32.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
 (10.01.2022.)

³⁵ Ibidem (Članak 33., 34. i 35.)

3.2. Regionalne turističke zajednice

Regionalna turistička zajednica osniva se za područje jedne ili više jedinica područne (regionalne) samouprave. Osnivači regionalne turističke zajednice su njezini članovi. Ako se regionalna turistička zajednica osniva za područje više jedinica područne (regionalne) samouprave, skupštine već osnovanih regionalnih turističkih zajednica dužne su donijeti odluku o prestanku postojećih regionalnih turističkih zajednica s danom upisa nove regionalne turističke zajednice u Upisnik. Sjedište regionalne turističke zajednice je u mjestu sjedišta jedinice područne samouprave.³⁶ Zadaće regionalne turističke zajednice, kao regionalne destinacijske menadžment organizacije su:³⁷

- Strateško planiranje i razvoj
 - sudjelovanje u izradi strateških dokumenata i druge planske podloge za razvoj turizma
 - donošenje strateškog marketinškog plana za područje županije/regije, sukladno strateškom marketinškom planu hrvatskog turizma
 - sudjelovanje u provođenju strateških marketinških projekata koje je definirala Hrvatska turistička zajednica
 - sudjelovanje u procesima zakonodavstva, prostornog planiranja te ostalih instrumenata regulacije i upravljanja na razini županije/regije radi osiguranja konkurentnog, dugoročno održivog razvoja turizma
 - koordinacija i komunikacija s dionicama privatnog i javnog sektora županije/regije
 - suradnja s ključnim partnerima i drugim županijama/regijama te turističkim zajednicama svih razina radi razvoja ponude ključnih regionalnih i među-regionalnih turističkih proizvoda
 - praćenje i podupiranje kandidiranje javnih turističkih projekata na nacionalne izvore sufinanciranja i izvore sufinanciranja iz Europske unije u suradnji s ostalim županijskim/regionalnim dionicama i lokalnim turističkim zajednicama
 - pokretanje i upravljanje inicijativama razvoja i unaprjeđenje ključnih turističkih proizvoda županije/regije.

³⁶ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 37.i 38.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
(10.01.2022.)

³⁷ Ibidem

- Upravljanje sustavom turizma:³⁸
 - upravljanje kvalitetom – utvrđivanje normi, kriterija i oznaka kvalitete turističkih proizvoda na nivou županije/regije
 - upravljanje javnom turističkom infrastrukturom
 - provođenje javnih natječaja dodjelu potpora za manifestacije lokalnog značenja, potpora turističkim zajednicama na turistički nedovoljno razvijenim područjima te potpora projektima turističkih inicijativa i proizvoda na turistički nedovoljno razvijenim područjima u županiji/regiji
 - provođenje edukacija i podizanje kompetencija zaposlenih u sustavu i dionika turističkog sektora na području županije/regije
 - nadzor i koordinacija lokalnih turističkih zajednica.

- Informacije i istraživanje:³⁹
 - uspostavljanje detaljne turističke statistike županije/regije koja sadrži podatke o ponudi i potražnji
 - sudjelovanje u razvoju i upravljanje sustavom eVisitor i ostalim turističkim informacijskim sustavima sukladno uputama Hrvatske turističke zajednice kao što su: jedinstveni turistički informacijski portal te evidencija svih oblika turističke ponude/atrakcije na području županije/regije
 - provođenje istraživanja o zadovoljstvu posjetitelja i druga tržišna istraživanja
 - uspostavljanje sustava poslove inteligencije temeljene na informatičkim tehnologijama na razini županije/regije.

- Marketing:⁴⁰
 - odnosi s javnošću
 - stvaranje, održavanje i redovito kreiranje sadržaja na mrežnoj stranici i profilima društvenih mreža
 - definiranje smjernica i standarda za oblikovanje turističkih promotivnih materijala lokalnih turističkih zajednica
 - uspostavljanje marketinške infrastrukture temeljene na informatičkim tehnologijama

³⁸ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 37.i 38.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
 (10.01.2022.)

³⁹ Ibidem

⁴⁰ Ibidem

- provođenje aktivnosti strateškog marketinga (branding regije, online i offline aktivnosti, mrežne stranice i profili društvenih mreža, sajmovi, studijska putovanja, prezentacije, partnerstva, sponzorstva i dr.)
- koordinacija i provedba udruženog oglašavanja na regionalnoj razini
- obavljanje i drugih poslova propisanih ovim Zakonom ili drugim propisom.

Članovi regionalne turističke zajednice jesu lokalne turističke zajednice osnovane na području te turističke zajednice. Skupštinu regionalne turističke zajednice čine predstavnici lokalnih turističkih zajednica na njezinom području. Broj predstavnika članova u skupštini regionalne turističke zajednice utvrđuje se statutom, tako da je svaka lokalna turistička zajednica zastupljena najmanje s jednim predstavnikom. Veći broj predstavnika pojedinačne lokalne turističke zajednice ovisi o turističkom značenju područja za koje je osnovana, a određuje se razmjerno udjelu te turističke zajednice u prihodima regionalne turističke zajednice sukladno kriterijima propisanim u statutu regionalne turističke zajednice. Turističko vijeće regionalne turističke zajednice ima predsjednika i deset članova, od kojih osam bira skupština regionalne turističke zajednice iz redova članova turističke zajednice, vodeći računa o teritorijalnoj zastupljenosti i o zastupljenosti djelatnosti u turizmu, a po jednog člana delegiraju Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska obrtnička komora iz redova svojih članova koji plaćaju članarinu Hrvatskoj gospodarskoj komori i Hrvatskoj obrtničkoj komori.⁴¹

3.3. Turistička zajednica Grada Zagreba

Turistička zajednica Grada Zagreba osniva se za područje glavnog grada Republike Hrvatske, radi ostvarenja i promicanja turističkih znamenitosti i identiteta glavnog grada, podizanje kvalitete turističke ponude, njegove promocije i obavljanje promotivnih aktivnosti u zemlji i inozemstvu od zajedničkog interesa za sve subjekte u turizmu Grada Zagreba.

Na Turističku zajednicu Grada Zagreba na odgovarajući način se primjenjuju odredbe ovoga Zakona i drugih propisa kojima se uređuje regionalna turistička zajednica i lokalna turistička zajednica.⁴²

⁴¹ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) (Članak 39. i 40.)
<https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma>
 (10.01.2022.)

⁴² Ibidem (Članak 36.)

3.4. Nacionalna turistička zajednica

Hrvatska turistička zajednica se obvezno osniva kao nacionalna turistička organizacija. U nastavku se opisuje Statut Hrvatske turističke zajednice u kojem su objašnjeni uvjeti njenog djelovanja, tijela, zadaće, ciljevi i dr., te se govori o predstavništvu i ispostavi Hrvatske turističke zajednice.

3.4.1. Statut Hrvatske turističke zajednice

Hrvatska turistička zajednica je samostalna pravna osoba s pravima, obvezama i odgovornostima sa sjedištem u Zagrebu. Osnovana je radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom. Hrvatska turistička zajednica djeluje po modelu destinacijske menadžment organizacije za područje Republike Hrvatske. Djelovanje Hrvatske turističke zajednice temelji se na načelu opće korisnosti. Članovi Hrvatske turističke zajednice su regionalne turističke zajednice i Turistička zajednica Grada Zagreba, upisuju se u Upisnik turističkih zajednica, a članstvo u Hrvatskoj turističkoj zajednici gubi se brisanjem iz Upisnika.⁴³ Zadaće Hrvatske turističke zajednice su:⁴⁴

- stvaranje, upravljanje i jačanje prepoznatljivog brenda turizma Republike Hrvatske;
- marketing turizma na nacionalnoj razini (npr. promocija putem online i offline kanala u zemlji i inozemstvu, organizacija sajamskih nastupa, radionica i posebnih prezentacija, organizacija studijskih putovanja novinara i predstavnika organizatora putovanja, udružene promotivne aktivnosti i slično);
- provedba strateških marketinških projekata radi ostvarivanja strateških marketinških ciljeva;
- donošenje strateškog i operativnog marketinškog plana hrvatskog turizma;
- sudjelovanje u izradi strategije razvoja hrvatskog turizma;
- koordinacija i usklađivanje aktivnosti s regionalnim turističkim zajednicama u elementima planiranja marketinga;

⁴³ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 3.,4.,5.,6.,7. i 9.) , https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (11.01.2022.)

⁴⁴ Ibidem (Članak 8.)

- suradnja s regionalnim turističkim zajednicama i njihovim ključnim partnerima u segmentu poboljšanja prometne dostupnosti Republike Hrvatske kao turističke destinacije;
- suradnja s ključnim partnerima i drugim nacionalnim turističkim organizacijama i međunarodnim udruženjima;
- poboljšanje ugleda i položaja hrvatskog turizma na međunarodnom turističkom tržištu;
- uspostavljanje sustava upravljanja kvalitetom;
- uspostavljanje djelotvornog mehanizma mjerenja i nadzora učinkovitosti provedenih promotivnih aktivnosti na svim razinama turističkih zajednica;
- provedba aktivnosti u području istraživanja turističkog tržišta;
- koordiniranje razvoja i pozicioniranje turističkih proizvoda u skladu s važećim strateškim dokumentima hrvatskog turizma;
- organizacija edukacija i stručnih skupova u svrhu podizanja konkurentnosti i sposobnosti sustava turističkih zajednica te ostalih dionika turističkih aktivnosti i ponude;
- razvoj i upravljanje sustavom eVisitor i drugim turističkim informacijskim sustavima, kao i sustavima poslovne inteligencije na nacionalnoj razini te vertikalna integracija informacijskih sustava na svim razinama sustava turističkih zajednica;
- redovito izvještavanje o ostvarenjima turističkog sektora (godišnje i sezonsko) posredstvom izvještaja, info grafika, publikacija i slično;
- osnivanje, koordinacija i nadzor predstavništava u inozemstvu;
- organizacija odabira i dodjele Godišnjih hrvatskih turističkih nagrada;
- raspisivanje i provođenje natječaja za manifestacije od nacionalnog interesa temeljem odluke Turističkog vijeća Hrvatske turističke zajednice;
- provođenje javnih natječaja za dodjelu potpora za manifestacije (nacionalnog i regionalnog značenja), potpora regionalnim turističkim zajednicama na turistički nedovoljno razvijenim područjima te potpora projektima turističkih inicijativa i proizvoda na područjima turistički nedovoljno razvijenih županija/regija;
- sudjelovanje i partnerstvo u projektima koji se financiraju iz fondova Europske unije i drugih javnih izvora financiranja;
- poduzimanje mjera i aktivnosti za razvoj i promicanje svih selektivnih oblika turizma;
- obavljanje drugih poslova propisanih ovim Zakonom ili drugim propisom.

Tijela HTZ-a su skupština, turističko vijeće i predsjednik HTZ-a. Skupština je najviše tijelo upravljanja u Hrvatskoj turističkoj zajednici i čine ju predsjednik Hrvatske turističke zajednice te predstavnici regionalnih turističkih zajednica i Turističke zajednice Grada Zagreba. Skupština nadzire poslovanje Hrvatske turističke zajednice (vođenje poslova turističke zajednice, materijalno i financijsko poslovanje i raspolaganje sredstvima turističke zajednice te izvršenje i provedbu programa rada turističke zajednice).⁴⁵

Neki od poslova Skupštine su: donošenje statuta HTZ-a, Poslovnika o radu Skupštine, odlučivanje o izboru i razrješivanju članova Turističkog vijeća, donošenje strateškog marketinškog i operativnog plana hrvatskog turizma, godišnjeg programa rada i izvješće o izvršenju programa rada HTZ-a, osniva predstavništva i ispostave u inozemstvu i dr. Obvezna je obaviti nadzor najmanje jednom godišnje i to prije donošenja izvješća o izvršenju programa rada te je, pored navedenog nadzora, obvezna obaviti nadzor i na zahtjev natpolovične većine članova skupštine kao i po nalogu Ministarstva, ako takav zahtjev skupštine odnosno Ministarstva postoji. Skupština se saziva najmanje dva puta godišnje. Predsjednik Hrvatske turističke zajednice saziva i predsjedava sjednicom Skupštine. Odluke se donose javnim glasanjem, a način rada Skupštine uređuje se Poslovníkom o radu Skupštine.⁴⁶

Turističko vijeće je izvršno tijelo Skupštine, koje ima trinaest članova, a čine ga predsjednik i dvanaest članova, od kojih osam bira Skupština iz redova članova Hrvatske turističke zajednice, na prijedlog predsjednika Hrvatske turističke zajednice, dva člana delegira Ministarstvo, a po jednog člana delegiraju Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska obrtnička komora. Za svoj je rad odgovorno Skupštini.⁴⁷

Neki od poslova koje obavlja Turističko vijeće HTZ-a su:⁴⁸ provođenje odluka i zaključaka Skupštine, predlaganje Skupštini godišnji program rada te izvješće o izvršenju programa rada zajedno s izvješćem o izvršenju programa rada HTZ-a, donosi operativni plan predstavništava i utvrđuje ključne pokazatelje uspješnosti direktora predstavništava i voditelja ispostave, potom imenuje direktora HTZ-a i utvrđuje granice ovlasti za zastupanje HTZ-a i raspolaže njenim financijskim sredstvima i dr. Članovi Turističkog vijeća biraju se na mandat od četiri godine, te članovi ne mogu putem punomoći ovlastiti drugu osobu da umjesto njih sudjeluje u radu Turističkog vijeća. Može pravovaljano odlučivati ako je sjednici nazočno više od polovice

⁴⁵ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 11.,12. i 16.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (11.01.2022.)

⁴⁶ Ibidem (Članak 16.,17. i 18.)

⁴⁷ Ibidem (Članak 20.)

⁴⁸ Ibidem (Članak 21.,22.,23.,24. i 25.)

članova Turističkog vijeća, a odluke donosi većinom glasova prisutnih članova Turističkog vijeća. Saziva se najmanje jedanput svaka tri mjeseca i kada to zatraži najmanje jedna trećina članova Turističkog vijeća. Saziva i predsjedava mu predsjednik Hrvatske turističke zajednice. Turističko vijeće odluke donosi javnim glasanjem, a način rada Turističkog vijeća uređuje se Poslovníkom o radu.⁴⁹

Dužnost predsjednika Hrvatske turističke zajednice obnaša ministar nadležan za poslove turizma. Predsjednik Hrvatske turističke zajednice je i predsjednik Skupštine, predsjednik Turističkog vijeća te predstavlja Hrvatsku turističku zajednicu. Natječaj za izbor direktora raspisuje Turističko vijeće. Direktor Hrvatske turističke zajednice i njeni drugi zaposlenici ne mogu biti predsjednicima niti članovima skupštine, turističkog vijeća i nadzornog odbora niti jedne turističke zajednice. Direktor HTZ-a nije dopušteno obavljanje ugostiteljske djelatnosti i pružanje usluga u turizmu sukladno posebnom propisu i ne smije biti član upravnog ili nadzornog tijela trgovačkog društva ili druge pravne osobe koja je član turističke zajednice. Odgovoran je za zakonitost rada Hrvatske turističke zajednice i odgovara je za svoj rad Skupštini, Turističkom vijeću i predsjedniku Hrvatske turističke zajednice. Te, zastupa Hrvatsku turističku zajednicu, organizira i rukovodi radom i poslovanjem Hrvatske turističke zajednice, provodi odluke Turističkog vijeća i u granicama utvrđenih ovlasti odgovoran je za poslovanje i zakonitost rada Hrvatske turističke zajednice. Neki od poslova direktora HTZ-a su: zastupanje i poduzima sve pravne radnje u ime i za račun HTZ-a, organizira izvršavanje zadaće i brine se da poslovi i zadaće budu na vrijeme i kvalitetno obavljani, podnosi izvješće o svom radu i predlaže Turističkom vijeću imenovanje direktora predstavništva i voditelja ispostave, raspisuje javni natječaj za radna mjesta u HTZ, te odlučuje o zapošljavanju radnika, donosi odluke o osnovici za izračun visine plaće zaposlenika i dr. Direktor HTZ-a bira se na mandat od četiri godine. Ugovor kojim se utvrđuju prava i obveze direktora po osnovi obavljanja dužnosti, u ime i za račun Hrvatske turističke zajednice potpisuje predsjednik Hrvatske turističke zajednice.⁵⁰

Osnovni ciljevi HTZ-a su:⁵¹ stvaranje i promicanje identiteta i ugleda hrvatskog turizma, planiranje i provedbe zajedničke strategije i koncepcije promocije turizma, predlaganje i izvedbe promotivnih aktivnosti u zemlji i inozemstvu te podizanje razine kvalitete cjelokupne

⁴⁹ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 21.,22.,23.,24. i 25.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (11.01.2022.)

⁵⁰ Ibidem (Članak 26.,29.,30.,33. i 34.)

⁵¹ Čavlek N. et. al. (2011): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 103-104.

turističke ponude Republike Hrvatske. Zadaća HTZ-a je koordinacija, usklađivanje interesa, pružanje potpore svim projektima turističkih zajednica na svim razinama te obavljanje i drugih poslova kojima se osigurava uspješno djelovanje sustava TZ-a i provedbe postojećih planova, programa i njihovih zadataka.⁵²

Hrvatska turistička zajednica objedinjuje cjelokupnu turističku ponudu Republike Hrvatske i ima važnu ulogu u promoviranju hrvatskog turizma u državi i inozemstvu. Također, potiče razvoj turističkog proizvoda i razvija svijest stanovnika Republike Hrvatske o važnosti turizma.

3.4.2. Predstavništva i ispostave Hrvatske turističke zajednice

Predstavništva i ispostave Hrvatske turističke zajednice u inozemstvu osnivaju se za jedno ili više inozemnih tržišta. Osniva ga Skupština za jedno ili više inozemnih tržišta, a može imati jednu ili više ispostava. Odluku o obliku, sjedištu, području i načinu djelovanja predstavništva i ispostave donosi Turističko vijeće. Predstavništva i ispostave Hrvatske turističke zajednice u inozemstvu dužna su obavljati poslove turističke promocije hrvatskog turizma u inozemstvu te druge zadaća iz djelokruga rada sukladno strateškom marketinškom planu hrvatskog turizma, godišnjem programu rada i financijskom planu Hrvatske turističke zajednice te operativnim planovima koje za svako predstavništvo utvrđuje Turističko vijeće. Predstavništva Hrvatske turističke zajednice u inozemstvu obvezna su u svrhu praćenja i nadzora njihovog rada, sukladno procedurama i uputama koje donosi Turističko vijeće, najmanje dva puta godišnje izvještavati o poslovanju predstavništva te ispostava za koje je predstavništvo nadležno. Zadaće predstavništava i ispostava Hrvatske turističke zajednice u inozemstvu su:⁵³

- operativno istraživanje inozemnog tržišta te uspostavljanje i održavanje poslovnih odnosa s partnerima na tržištu za koje su predstavništvo i ispostava nadležni (turoperatora, turističke agencije, prijevoznici i dr.) vezano za strateške projekte i druge promotivne aktivnosti u inozemstvu;
- operativna podrška Hrvatskoj turističkoj zajednici u provođenju aktivnosti utvrđenih programom rada za tekuću godinu (opće i udruženo oglašavanje, strateški projekti,

⁵² Čavlek N. et. al. (2011): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 103-104.

⁵³ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 36. i 37.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (11.01.2022.)

nastupi na sajmovima i prezentacijama i dr.) na tržištu za koje su predstavništvo i ispostava nadležni;

- provođenje promotivnih i drugih aktivnosti koje su godišnjim programom rada za tekuću godinu dodijeljene u nadležnost predstavništvu i ispostavi;
- provođenje ostalih zadaća i aktivnosti o kojima odluku donosi Turističko vijeće.

Predstavništvom rukovodi direktor predstavništva, a ispostavom voditelj ispostave. Direktore predstavništva i voditelje ispostava na prijedlog direktora Hrvatske turističke zajednice i uz prethodnu suglasnost predsjednika Hrvatske turističke zajednice imenuje Turističko vijeće na mandat od četiri godine. Radni odnos direktora predstavništva i voditelja ispostave prestaje po sili zakona istekom mandata. Direktori predstavništva i voditelji ispostave u inozemstvu, za svoj rad odgovaraju predsjedniku Hrvatske turističke zajednice, Turističkom vijeću i direktoru Hrvatske turističke zajednice. Rad i poslovanje Hrvatske turističke zajednice, predstavništava i ispostava u inozemstvu podliježu unutarnjem nadzoru. Poslovi unutarnjeg nadzora nad radom predstavništava i ispostava obavljaju se sukladno Zakonu, općim i drugim aktima kojima se uređuje organizacija i način obavljanja stručnih i administrativnih poslova u Hrvatskoj turističkoj zajednici.⁵⁴

Hrvatska turistička zajednica ima ukupno 19 ureda predstavništva i ispostave u svijetu: Frankfurt (Njemačka), München (Njemačka), Beč (Austrija), Ljubljana (Slovenija), Milano (Italija), Prag (Češka), Bratislava (Slovačka), Varšava (Poljska), Pariz (Francuska), London (Velika Britanija), Budimpešta (Mađarska), Amsterdam (Nizozemska), Bruxelles (Belgija), Stockholm (Švedska), Moskva (Rusija), New York (SAD), Los Angeles (SAD), Shanghai (Kina), Seoul (Južna Koreja).⁵⁵

⁵⁴ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 38., 41. i 43.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (11.01.2022.)

⁵⁵ Hrvatska turistička zajednica, <https://www.htz.hr/hr-HR/opce-informacije/o-nama> (11.01.2022.)

4. IZVORI FINANCIRANJA I RASPODJELE PRIHODA TURISTIČKE ZAJEDNICE

Hrvatska turistička zajednica financijska sredstva koristi sukladno utvrđenom godišnjem programu rada. Skupština do kraja tekuće godine donosi godišnji program rada za sljedeću godinu. Uz godišnji program rada Hrvatska turistička zajednica donosi i financijski plan sukladno propisima kojima se uređuje financijsko poslovanje i računovodstvo neprofitnih organizacija. Godišnji program rada turističke zajednice obvezno sadrži sve pojedinačno utvrđene planirane zadatke i potrebna financijska sredstva za njihovo izvršenje te posebno planirane zadatke i financijska sredstva predstavništava i ispostava.⁵⁶

Prijedlog programa rada koji je utvrdilo Turističko vijeće obvezno se dostavlja na razmatranje članovima Skupštine osam dana prije održavanja sjednice na kojoj se on donosi. Skupština donosi godišnji program rada uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za turizam.⁵⁷

Hrvatska turistička zajednica može tijekom godine mijenjati i dopunjavati svoj godišnji program rada. Ako tijekom godine dođe do odstupanja od programa rada u obujmu većem od 5 %, Hrvatska turistička zajednica je dužna donijeti izmjene odnosno dopune programa rada. Program rada te izmjene odnosno dopune programa rada objavljuju se na mrežnim stranicama Hrvatske turističke zajednice u roku od osam dana od dana donošenja.⁵⁸

Skupština je svake godine do kraja ožujka tekuće godine dužna usvojiti izvješće o izvršenju programa rada za prethodnu godinu. Uz izvješće o izvršenju programa radu Hrvatska turistička zajednica usvaja i financijski izvještaj sukladno propisima kojima se uređuje financijsko poslovanje i računovodstvo neprofitnih organizacija. Turističko vijeće je dužno podnijeti Skupštini prijedlog izvješća o izvršenju programa rada u roku koji Skupština odredi.⁵⁹

Izvješće o izvršenju programa rada obvezno sadržava podatke o izvršenju programom rada pojedinačno utvrđenih zadataka, izdacima njihovog izvršenja, izdacima za poslovanje turističkog ureda i rad tijela Hrvatske turističke zajednice, ostvarenju prihoda po izvorima, financijskom rezultatu poslovanja, usporedbu financijskog plana i njegovog ostvarenja s

⁵⁶ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 44. i 45.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (13.01.2022.)

⁵⁷ Ibidem

⁵⁸ Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN52/2019) (Članak 56.), <https://www.zakon.hr/z/342/Zakon-o-turisti%C4%8Dkim-zajednicama-i-promicanju-hrvatskog-turizma> (13.01.2022.)

⁵⁹ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 46.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (13.01.2022.)

obrazloženjem odstupanja, analizu i ocjenu izvršenja programa, te procjenu učinka poduzetih aktivnosti na razvoj turizma. Prijedlog izvješća o izvršenju programa rada za prethodnu godinu Turističko vijeće obvezno dostavlja na razmatranje članovima Skupštine osam dana prije održavanja sjednice na kojoj se on donosi. Hrvatska turistička zajednica ostvaruje prihode iz sljedećih izvora:⁶⁰

- turistička pristojba, u skladu s posebnim zakonom,
- članarina u turističkim zajednicama, u skladu s posebnim zakonom,
- prihodi od obavljanja gospodarskih djelatnosti sukladno Zakonu i Statutu.

Osim prihoda HTZ-a može ostvarivati i prihode iz: državnog proračuna, dragovoljnih priloga i darova, imovine i sl. te fondova Europske unije i drugih fondova. Hrvatska turistička zajednica, može na temelju posebne odluke Turističkog vijeća financijski zaduživati radi realizacije programa rada, ali ukupna vrijednost obveza po osnovi zaduženja na godišnjoj razini ne smije prelaziti 10 % financijskim planom predviđenih ukupnih prihoda. HTZ može, sukladno odredbama Statuta, stjecati pokretnine, nekretnine i imovinska prava te istima neometano raspolagati u okviru poslovnih aktivnosti.⁶¹

U slučaju prestanka postojanja, imovina Hrvatske turističke zajednice pripast će Republici Hrvatskoj, osim ako se zakonom ne odredi drugačije. Na materijalno-financijsko poslovanje Hrvatske turističke zajednice primjenjuju se propisi koji uređuju materijalno-financijsko poslovanje neprofitnih organizacija.⁶²

4.1. Turistička pristojba

Turistička pristojba je prihod turističkih zajednica i one je koriste za izvršavanje svojih zadaća i za svoje poslovanje koje mora biti u skladu s godišnjim programom i financijskim planom.

⁶⁰ Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021) (Članak 47., 48., 49. i 50.), https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_01_3_69.html (13.01.2022.)

⁶¹ Ibidem

⁶² Ibidem

Prema Zakonu o turističkoj pristojbi turističku pristojbu plaćaju:⁶³

- osobe koje u jedinici lokalne samouprave (općina ili grad) u kojoj nemaju prebivalište koriste uslugu smještaja u smještajnom objektu u kojem se obavlja ugostiteljska djelatnost;
- osobe koje koriste uslugu noćenja na plovnom objektu nautičkog turizma (plovni objekti: jahta, brodica ili brod za gospodarsku djelatnost na kojima se pružaju turističke usluge u nautičkom turizmu – čarterski i brodovi za višednevna kružna putovanja);
- brodovi na kružnom putovanju u međunarodnom pomorskom prometu i međunarodnom prometu na unutarnjim vodama kada se brod nalazi na vezu u luci ili sidrištu luke;
- osobe koje pružaju ugostiteljske usluge smještaja u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu;
- vlasnik kuće, apartmana ili stana za odmor u općini ili gradu koji nije smještajni objekt u smislu ovoga Zakona, za sebe i sve osobe koje noće u toj kući, apartmanu ili stanu i
- vlasnik plovila koje nije plovni objekt nautičkog turizma u smislu ovoga Zakona, za sebe i sve osobe koje noće na tom plovilu u turističke svrhe.

Turistička pristojba plaća se po svakom ostvarenom noćenju, u paušalnom iznosu ili na drugi način utvrđen ovim Zakonom, te pod jednakim uvjetima plaćaju i strani državljani. Odluku o visini turističke pristojbe po osobi i noćenju, visini godišnjeg paušalnog iznosa turističke pristojbe za općine i gradove na svom području, uz mišljenje lokalnih turističkih zajednica, donosi županijska skupština odnosno Gradska skupština Grada Zagreba, uz mišljenje Turističke zajednice Grada Zagreba za područje Grada Zagreba. Odluka o visini turističke pristojbe mora se donijeti i objaviti na mrežnim stranicama županije odnosno Grada Zagreba do 31. siječnja tekuće godine za sljedeću godinu. Visina turističke pristojbe može se odrediti za najviše dva sezonska razdoblja, s tim da jedno sezonsko razdoblje traje od 1. travnja do 30. rujna tekuće godine. Pravna osoba i fizička osoba obrtnik koje pružaju usluge noćenja na plovnom objektu nautičkog turizma naplaćuju turističku pristojbu istodobno s naplatom pružene usluge, a naplata turističke pristojbe mora biti u skladu sa Zakonom o turističkoj pristojbi. Ako je godišnji ostvareni bruto prihod uplaćene turističke pristojbe lokalnih turističkih zajednica veći od 200 000 kuna onda se raspodjeljuje na sljedeći način: 65 % sredstava ide lokalnoj turističkoj zajednici, od čega se 30 % sredstava doznaju općini ili gradu na području kojih je osnovana,

⁶³ Zakon o turističkoj pristojbi (NN52/19) (Članak 2. i 4.) , <https://www.zakon.hr/z/2071/Zakon-o-turisti%C4%8Dkoj-pristojbi> (13.01.2022.)

a prihod se koristi za poboljšanje uvjeta boravka turista, 15 % sredstava ide regionalnoj turističkoj zajednici, a 20 % sredstava ide Hrvatskoj turističkoj zajednici. A kada je godišnji ostvareni bruto prihod manji od 200 000 kuna onda 80 % sredstava ide lokalnoj turističkoj zajednici, dok se ostalih 20 % sredstava regionalnoj turističkoj zajednici. U slučaju da nisu osnovane lokalne turističke zajednice, uplaćena sredstva turističke pristojbe raspoređuju se regionalnoj turističkoj zajednici. Ako nije osnovana regionalna turistička zajednica sukladno zakonu kojim se uređuje sustav turističkih zajednica, sredstva turističke pristojbe koja bi pripala toj regionalnoj turističkoj zajednici doznaju se HTZ-u. Sredstva prikupljena putem javnog natječaja u cijelosti se raspoređuju za financiranje razvojnih projekata i programa kreiranja novih turističkih programa na turistički nedovoljno razvijenim područjima.⁶⁴

Smatra se da je turistička pristojba u neku ruku vrsta turističkog poreza. Budući da je turistička pristojba prihod turističkih zajednica one se njome koriste za izvršavanje svojih zadaća i poslovanja u skladu s godišnjim programom rada. No tijekom godina uočeni su mnogi problemi s naplatom i uplatom turističke pristojbe. Procjenjuje se da između 10 % i 30 % obveznika ne uplaćuje pristojbu i ne prijavljuje goste, a drugi obveznici naplaćenu pristojbu ne uplaćuju dalje nego ju zadržavaju kao prihod. To dovodi do financijske nemogućnosti turističkih zajednica da ostvaruju svoje zadaće i do otežanog praćenja turističkog prometa. U kontinentalnim se županijama turističke zajednice financiraju više od članarina nego od turističke pristojbe zbog relativno malog broja noćenja u usporedbi s ostalim županijama.⁶⁵

4.2. Članarina turističkih zajednica

Članarina je prihod turističkih zajednica, a raspoređuje se u skladu sa Zakonom o članarinama u turističkim zajednicama. Pravna i fizička osoba koja ima svoje sjedište, prebivalište ili podružnicu, pogon, objekt u kojem se pruža usluga i slično, na području lokalne turističke zajednice koja je osnovana sukladno zakonu kojim se uređuje sustav turističkih zajednica, koja trajno ili sezonski ostvaruje prihod pružanjem ugostiteljskih usluga, usluga u turizmu ili obavlja djelatnost koja ima korist od turizma odnosno na čije prihode turizam ima utjecaj, plaća članarinu turističkoj zajednici. Pravna osoba koja se s više od 50 % financira iz proračuna

⁶⁴ Zakon o turističkoj pristojbi (NN52/19) (Članak 4.,15. i 20.) , <https://www.zakon.hr/z/2071/Zakon-o-turisti%C4%8Dkoj-pristojbi> (13.01.2022.)

⁶⁵ Čavlek N. et. al. (2011): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 105-106.

jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ili državnog proračuna ne plaća članarinu turističkoj zajednici. Članarinu turističkoj zajednici dužna je plaćati pravna i fizička osoba koja obavlja sljedeće djelatnosti, odnosno pruža usluge razvrstane prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti: smještaj, djelatnost pripreme i usluživanja hrane i pića, putničke agencije, organizatori putovanja (turoperatori), agencije za promidžbu, ostale zabavne, rekreacijske i sportske djelatnosti, pomorski i obalni prijevoz putnika, zračni prijevoz putnika i uslužne djelatnosti u vezi s tim prijevozom, gradski, prigradski i ostali kopneni prijevoz putnika, djelatnosti kockanja i klađenja, ostalo osiguranje; osiguranje djece i školske mladeži od posljedica nezgoda i dr., poslovanje nekretninama, organizacija sastanaka i poslovnih sajмова i dr. Nabrojeno spada u prvu skupinu, a postoje još četiri skupine. U drugu skupinu spadaju prijevoz putnika unutrašnjim vodenim putovima i ostale prateće djelatnosti u prijevozu, elektroničke komunikacije, iznajmljivanje i davanje u zakup automobila, motornih vozila, plovni i zračni prijevoznih sredstava, a u treću skupinu spadaju održavanje i popravak motornih vozila, poštanske i kurirske djelatnosti, proizvodnja filmova, videofilmova i televizijskog programa, djelatnosti prikazivanja filmova, uslužne djelatnosti uređenja i održavanja krajolika, izvođačka umjetnost i rad umjetničkih objekata. U četvrtu skupinu spadaju: trgovina motornim vozilima, trgovina na malo dijelovima i priborom za motorna vozila, trgovina motociklima, dijelovima i priborom za motocikle te održavanje i popravak motocikala, trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima, izdavanje knjiga, novina, časopisa i periodičnih publikacija te ostala izdavačka djelatnost i dr., a u petu skupinu spadaju trgovina na veliko i na malo motornim vozilima i motociklima (popravak), trgovina na veliko dijelovima i priborom za motorna vozila, trgovina na veliko poljoprivrednim sirovinama i živom stokom, hranom, pićima i duhanom, proizvodima za kućanstvo, informacijsko- komunikacijskom opremom, ostalim strojevima, opremom i priborom, te ostala specijalizirana i nespecijalizirana trgovina na veliko.⁶⁶

Osnovicu za obračun članarine za pravne i fizičke osobe koje su obveznici plaćanja poreza na dobit čine svi prihodi koje te osobe ostvaruju pružanjem ugostiteljskih usluga, usluga u turizmu ili obavljanjem s turizmom neposredno povezanih djelatnosti u poslovnim jedinicama koje posluju na području lokalne turističke zajednice. Osnovicu za obračun članarine za fizičke osobe koje su obveznici plaćanja poreza na dohodak čine svi primici koje te osobe ostvaruju pružanjem ugostiteljskih usluga, usluga u turizmu ili obavljanjem s turizmom neposredno

⁶⁶ Zakon o članarinama u turističkim zajednicama, (NN 52/19) (Članak 3.,4. i 5.), <https://www.zakon.hr/z/341/Zakon-o-%C4%8Dlanarinama-u-turisti%C4%8Dkim-zajednicama> (15.01.2022.)

povezanih djelatnosti u poslovnim jedinicama koje posluju na području lokalne turističke zajednice. Visina članarine koju plaća pravna i fizička osoba ovisi o skupini u koju je razvrstana djelatnost kojom se pravna ili fizička osoba bavi te o pripadajućoj stopi za obračun i plaćanje članarine. Visina članarine koju plaća osoba koja pruža ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu ovisi o broju kreveta u sobi, apartmanu ili kući za odmor i broju smještajnih jedinica u kampu i kamp-odmorištu odnosno prema kapacitetu u objektu za robinzonski smještaj, a sukladno propisu kojim se uređuje obavljanje ugostiteljske djelatnosti. Pravna i fizička osoba članarinu plaća na području općine, grada ili Grada Zagreba u kojem ima sjedište odnosno prebivalište, a za poslovne jedinice na području općine, grada ili Grada Zagreba gdje je sjedište poslovne jedinice. Pravna osoba i fizička osoba obrtnik plaća mjesečni predujam članarine u svoti koja se dobije kada se obračunana svota članarine za prethodno porezno razdoblje podijeli s brojem mjeseci istoga razdoblja, mjesečni predujam članarine plaćaju do posljednjeg dana u mjesecu za tekući mjesec. Fizička osoba koja pruža ugostiteljske usluge u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu plaća godišnji paušalni iznos članarine za svaki krevet u sobi, apartmanu i kući za odmor, za svaku smještajnu jedinicu u kampu i kamp-odmorištu te prema kapacitetu u objektu za robinzonski smještaj koji se koriste za pružanje usluga smještaja sukladno propisu kojim se uređuje obavljanje ugostiteljske djelatnosti.⁶⁷

Godišnji paušalni iznos članarine za osobe je umnožak najvećeg broja kreveta u sobi, apartmanu i kući za odmor odnosno najvećeg broja smještajnih jedinica u kampu i kamp-odmorištu odnosno kapaciteta u objektu za robinzonski smještaj u prethodnoj godini, koji su utvrđeni rješenjem o odobrenju za pružanje ugostiteljskih usluga u domaćinstvu ili na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, i iznosa članarine za svaki krevet odnosno smještajnu jedinicu u kampu i kamp-odmorištu odnosno kapacitet u objektu za robinzonski smještaj. Broj kreveta, broj smještajnih jedinica te kapacitet za objekte za robinzonski smještaj određuje se prema podacima iz sustava eVisitor.⁶⁸

Poslove evidencije, obračuna i naplate članarine od pravnih i fizičkih osoba obavlja Porezna uprava. Pravna ili fizička osoba uplaćuje članarinu na račun utvrđen propisima o prihodima za financiranje drugih javnih potreba. Od ukupno uplaćenih sredstava članarine, financijska institucija kod koje je otvoren račun, 9 % sredstava izdvaja na posebni račun Hrvatske turističke

⁶⁷ Zakon o članarinama u turističkim zajednicama, (NN 52/19) (Članak 7.,8.,9.,10. i 11.), <https://www.zakon.hr/z/341/Zakon-o-%C4%8Dlanarinama-u-turisti%C4%8Dkim-zajednicama> (15.01.2022.)

⁶⁸ Ibidem

zajednice (Fond za turistički nedovoljno razvijena područja i kontinent) i 2 % na posebni račun Hrvatske turističke zajednice za projekte i programe udruženih turističkih zajednica (Fond za udružene turističke zajednice), a preostala sredstva raspoređuju se: 65 % sredstava lokalnoj turističkoj zajednici, 15 % sredstava regionalnoj turističkoj zajednici koja je osnovana sukladno zakonu kojim se uređuje sustav turističkih zajednica i 20 % sredstava Hrvatskoj turističkoj zajednici. Lokalne turističke zajednice koje su ostvarile izvorni prihod manji od 200.000 kuna godišnje, prema podacima Financijske agencije za prethodnu godinu, 2 % sredstava raspoređuje se na posebni račun HTZ-a za projekte i programe udruženih turističkih zajednica, a preostala sredstva raspoređuju se: 80 % lokalnoj turističkoj zajednici i 20 % regionalnoj turističkoj zajednici.⁶⁹

Ukratko, glavni izvori financiranja sustava TZ-a jesu boravišna pristojba i članarina. Članarina TZ-s se ubire mjesečno od pravnih i fizičkih osoba koje posluju unutar određenog područja u kojem teritorijalno djeluje TZ i prema posebnim stopama (ovisno o djelatnosti). Članstvo je obvezno. Iznos članarine utvrđuje se posebnim provedbenim propisima.⁷⁰

⁶⁹ Zakon o članarinama u turističkim zajednicama, (NN 52/19) (Članak 12.), <https://www.zakon.hr/z/341/Zakon-o-%C4%8Dlanarinama-u-turisti%C4%8Dkim-zajednicama> (15.01.2022.)

⁷⁰ Čavlek N. et. al. (2011.): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb, str. 105.

5. ODABRANI PRIMJER: TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINA RAKOVICA

5.1. Opće značajke

Naselje Rakovica smješteno je u središnjem dijelu Republike Hrvatske, regionalno pripadajući Kordunu, odnosno može se reći da se nalazi na južnoj granici ove regije koja se "naslanja" na Liku.

Kroz Rakovicu prolazi glavna prometnica od Zagreba preko Karlovca i Plitvičkih jezera do Jadranskog mora, s ogrankom za Bihać u Bosni i Hercegovini. Prvi zapisi o Rakovici zajednice spominju se u srednjem vijeku. Poznata je po ustanku pod vodstvom Eugena Kvaternika iz listopada 1871. godine. Bio je to neuspješan pokušaj uspostave slobodne hrvatske države.⁷¹

Kraj bogat ljepotama prirode i raznolikom prošlošću. Nalazimo se tek nekoliko kilometara udaljeni od svjetski poznatog nacionalnog parka Plitvička jezera, čiji smo sjeverni ulaz. Općina Rakovica smještena je u najjužnijem dijelu Karlovačke županije, neposredno uz granicu Nacionalnog parka Plitvička jezera. Općina obuhvaća 26 naselja na obalama rijeke Korane koja teče od Plitvičkih jezera i slapovima formira podzemna jezera u Novoj Kršlji, te tako povezuje gospodarski i društveni život Plitvičkih jezera i Rakovice.

Kroz Rakovicu prolazi glavna prometnica od Zagreba preko Karlovca i Plitvičkih jezera do Jadranskog mora, s ogrankom za Bihać u Bosni i Hercegovini. Prvi zapisi o Rakovici zajednice spominju se u srednjem vijeku. Poznata je po ustanku pod vodstvom Eugena Kvaternika iz listopada 1871. godine. Bio je to neuspješan pokušaj uspostave slobodne hrvatske države.⁷²

Drugo veće naselje koje se spominje već u 11. stoljeću, je frankopanski grad Drežnik. U vrijeme turskih osvajanja, bio je važno uporište, više puta poražen, srušen i obnavljan. Današnji ostaci utvrde su proglašeni spomenikom kulture.⁷³

Turiste, goste i putnike namjernike koji posjećuju ovu regiju ili prolaze kroz nju dočekat će prekrasni krajolici, gostoljubivi domaćini, udoban smještaj, hoteli i restorani, lička pjesma i poznati rakovički sir.

⁷¹ Općina Rakovica, <http://www.rakovica.hr/> (15.01.2022.)

⁷² Ibidem

⁷³ Ibidem

5.2. Turistička zajednica općine Rakovica „Plitvičke doline“

Turistička zajednica Općine Rakovica je organizacija koja djeluje po načelu destinacijskog menadžmenta, a osnovana je radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom na razini Općine Rakovica. Turistička zajednica Općine Rakovica upisana je u Upisnik turističkih zajednica koji vodi Ministarstvo turizma, od 4.listopada 2012. godine.⁷⁴

Turistička zajednica općine Rakovice (skraćeno: TZO Rakovica) osnovana je 20. prosinca 1997. godine donošenjem Statuta Turističke zajednice općine Rakovice na osnivačkoj Skupštini. Zajednica djeluje na lokaciji Rakovica 6, 47245 Rakovica te sudjeluje u provedbi programa i akcijama Turističke zajednice Karlovačke županije koje su od zajedničkog interesa za sve subjekte u turizmu s područja Županije. Prema Izvješću o izvršenju Programa rada TZ općine Rakovice za 2020. godinu, odgovorne osobe turističke zajednice su direktorica Turističkog ureda, te predsjednik turističke zajednice. Također, TZ općine Rakovice ima članove Izborne Skupštine, Turističkog vijeća te Nadzornog odbora.⁷⁵

Skupštinu TZ Općine Rakovice čine predsjednik Zajednice i 14 predstavnika fizičkih i pravnih osoba, članova Zajednice, s područja općine, razmjerno visini udjela pojedinog člana u prihodu Zajednice. Dužnost predsjednika lokalne i regionalne turističke zajednice obnaša općinski načelnik ili gradonačelnik odnosno župan, ovisno o jedinici lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave za područje koje je turistička zajednica osnovana.⁷⁶

Članovi turističkog vijeća TZ općine Rakovica Turističko vijeće Zajednice ima predsjednika i osam članova koje bira Skupština Zajednice iz redova članova Zajednice, vodeći računa da većina članova Turističkog vijeća bude iz redova članova Zajednice koji obavljaju ugostiteljsku djelatnost ili pružaju usluge u turizmu (pružatelji ugostiteljskih usluga, turističke agencije i slično). Predsjednik Zajednice je predsjednik turističkog vijeća.⁷⁷

Sve aktivnosti koje provodi TZ općine Rakovice usklađene su s aktivnostima Turističke zajednice Karlovačke županije, Hrvatske turističke zajednice te Ministarstva turizma.

⁷⁴ Službeni glasnik Općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/wp-content/uploads/2017/07/Sluzbeni-glasnik-Opcine-Rakovica-broj-4-tz.pdf> (20.01.2022.)

⁷⁵ Ibidem

⁷⁶ Ibidem

⁷⁷ Ibidem

Zajednica ima znak, koji se bazira na spoju logotipa – dvojezično „plitvičke doline / *plitvice valleys*“ i piktograma – rak.

O promjeni sadržaja i oblika znaka odlučuje Turističko vijeće. O načinu korištenja znaka odlučuje direktor turističke zajednice. U provođenju promotivnih aktivnosti u zemlji i inozemstvu, Zajednica upotrebljava znak hrvatskog turizma koji se utvrđuje odlukom Turističkog vijeća Hrvatske turističke zajednice.⁷⁸

Slika 1. Logo TZ općina Rakovica

Izvor: TZO Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/informacije/rakovica-plitvice-doline/dokumenti/>, 15.01.2022.

Turistička zajednica općine Rakovica na tržištu se razvija pod brandom „Plitvičke doline“, budući da se „doline“ nalaze uz Plitvička jezera, ime je prepoznatljivo i prihvaćeno kako među lokalnim stanovništvom tako i turistima (Plitvičke doline – *Plitvice valleys*). U posljednjih nekoliko godina TZ je dala izraditi nekoliko promo videa destinacije koji su prezentirani na domaćem i stranom tržištu, a prikazuju ponudu destinacije.⁷⁹

Naziv „Plitvičke doline“ proizlazi iz prirodnih karakteristika te zemljopisnog položaja mikrodestinacije. Prirodne karakteristike ove mikrodestinacije su razni reljefni oblici krša, nastali na površini i u podzemlju – špilje, jame, ponori, izvori, polja, kanjoni i – doline. Prema zemljopisnom položaju Općina Rakovica na jugozapadu, točnije na rijeci Korani kod starog redovničkog mlina, u mjestu Korana graniči s NP Plitvička jezera stvarajući istodobno svojom

⁷⁸ Službeni glasnik Općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/wp-content/uploads/2017/07/Sluzbeni-glasnik-Opcine-Rakovica-broj-4-tz.pdf> (20.01.2022.)

⁷⁹ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

raznolikom florom i faunom nastavak prirodnog krajobraza parka. Naziv ima cilj povezati i ujediniti obje destinacije te time povećati i proširiti ponudu ove turističke destinacije.⁸⁰

Budući da je logo/grb Općine Rakovica riječni rak po kojem je mjesto dobilo ime i Turistička zajednica dala je izraditi prepoznatljiv logo koji predstavlja mjesto Rakovicu kao centar naše Općine. Službeni logo obojan je u zelenu boju (predstavljaajući rijeku Koranu). Službeni logo predstavlja piktogram Rute vode. Uz rutu vodu, Turistička zajednica ima još Rutu špilje i Rutu šume sa raznim piktogramima koje se mogu pronaći u knjizi standarda Turističke zajednice općine Rakovica.⁸¹

Slika 2. Piktogram za Rutu šume

Izvor: TZO Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/informacije/rakovica-plitvicke-doline/dokumenti/>, 15.01.2022.

Primjer piktograma špilje (navedeni piktogram Baraćeve špilje koriste kao svoj službeni logo) čime je postignuta ujednačenost u destinaciji.

⁸⁰ Službeni glasnik Općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/wp-content/uploads/2017/07/Sluzbeni-glasnik-Općine-Rakovica-broj-4-tz.pdf> (20.01.2022.)

⁸¹ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

Slika 3. Piktogram špilje

Izvor: TZO Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/informacije/rakovica-plitvicke-doline/dokumenti/>, 15.01.2022.

5.3. Aktivnosti Turističke zajednice općine Rakovica

Djelovanje Zajednice temelji se na načelu opće korisnosti. Turistička zajednica ne smije obavljati gospodarske djelatnosti, osim ako Zakonom nije drugačije propisano. Turistička zajednica može: upravljati javnom turističkom infrastrukturom danom na upravljanje od strane jedinica lokalne samouprave, javnih ustanova odnosno pravnih osoba kojima je osnivač ili većinski vlasnik jedinica lokalne samouprave, organizirati manifestacije i priredbe koje pridonose turističkom identitetu destinacije, objavljivati komercijalne oglase na svojim digitalnim online i offline kanalima komunikacije i zaključivati sponzorske ugovore u svrhu financiranja zadaća, organizirati stručne skupove i edukacije, pružati usluge putem turističkih informacijskih sustava te izrađivati tržišna i druga istraživanja i analize namijenjene komercijalnoj uporabi i obavljati druge poslove i zadaće u funkciji razvoja turizma i destinacije koji nisu u suprotnosti sa Zakonom i ovim Statutom.⁸²

Zajednica obavlja poslove i ispunjava svoju zadaću na način koji osigurava zaštitu prirode i poboljšava kvalitetu čovjekova okoliša sukladno propisima u Republici Hrvatskoj. Posebnu brigu Zajednica vodi o zaštiti i čuvanju kulturnih dobara.

⁸² Službeni glasnik Općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/wp-content/uploads/2017/07/Sluzbeni-glasnik-Opcine-Rakovica-broj-4-tz.pdf> (20.01.2022.)

Prema Zakonu o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma i Statuta Turističke zajednice općine Rakovice, turistička zajednica obavlja sljedeće djelatnosti:⁸³

- promoviranje turističke destinacije samostalno i putem udruženog oglašavanja,
- upravljanje javnom turističkom infrastrukturom danom na upravljanje od strane općine Rakovice,
- sudjelovanje u definiranju ciljeva i politike razvoja turizma općine Rakovice,
- sudjelovanje u stvaranju uvjeta za efikasnu koordinaciju javnog i privatnog sektora,
- poticanje optimalizacije i uravnoteženje ekonomskih i društvenih koristi i koristi za okoliš,
- izrada strateških i razvojnih planova turizma na nivou općine Rakovice,
- poticanje i sudjelovanje u uređenju općine Rakovice u cilju unapređenja uvjeta boravka gostiju, osim izgradnje komunalne infrastrukture,
- redovito, a najmanje svaka 4 mjeseca, prikupljanje i ažuriranje podataka o turističkoj ponudi, smještajnim i ugostiteljskim kapacitetima (kulturnim, sportskim i drugim manifestacijama), radnom vremenu zdravstvenih ustanova, banaka, pošte, trgovina i sl. i drugih informacija potrebnih za boravak i putovanje turista,
- izdavanje turističkim promotivnih materijala,
- obavljanje informativnih poslova u svezi s turističkom ponudom,
- poticanje i organiziranje kulturnih, zabavnih, umjetničkih, sportskih i drugih manifestacija koje pridonose obogaćivanju turističke ponude,
- koordinacija djelovanja svih subjekata koji su neposredno ili posredno uključeni u turistički promet radi zajedničkog dogovaranja, utvrđivanja i provedbe politike razvoja turizma i obogaćivanja turističke ponude,
- poticanje, organiziranje i provođenje akcija u cilju očuvanja turističkog prostora, unapređivanja turističkog okruženja i zaštite čovjekova okoliša, te prirodne i kulturne baštine,
- poticanje, unapređivanje i promicanje specifičnih prirodnih i društvenih vrijednosti koje općine Rakovice čini turistički prepoznatljivim i stvaranje uvjeta za njihovo gospodarsko korištenje,

⁸³ Službeni glasnik Općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/wp-content/uploads/2017/07/Sluzbeni-glasnik-Opcine-Rakovica-broj-4-tz.pdf> (20.01.2022.)

- vođenje jedinstvenog popisa turista za općinu Rakovicu, poglavito radi kontrole naplate boravišne pristojbe i stručne obrade podataka,
- dnevno prikupljanje, tjedna i mjesečna obrada podataka o turističkom prometu na području općine Rakovice,
- provjera i prikupljanje podataka o prijavi i odjavi boravka turista u cilju suradnje s nadležnim inspekcijskim tijelima u nadzoru nad obračunom, naplatom i uplatom boravišne pristojbe, te prijavom i odjavom turista,
- poticanje i sudjelovanje u aktivnostima obrazovanja stanovništva o zaštiti okoliša, očuvanju i unapređenju prirodnih i društvenih vrijednosti prostora u cilju razvijanja svijesti stanovništva o važnosti i učincima turizma, te svojih članova, odnosno njihovih zaposlenika u cilju podizanja kvalitete usluga,
- organizacija, provođenje i nadzor svih radnji promocije turističkog proizvoda općine Rakovice sukladno smjernicama skupštine Zajednice, godišnjem programu rada i financijskom planu,
- ustrojavanje jedinstvenoga turističkog informacijskog sustava, sustava prijave i odjave turista i statističke obrade,
- obavljanje i drugih poslova propisanih ovim Zakonom ili drugim propisom.

5.4. Obilježja turističke ponude općine Rakovica

U ovom poglavlju obrađena su obilježja turističke ponude općine Rakovica koja se dijele na rekreativne aktivnosti, smještajne kapacitete, ugostiteljsku ponudu te turističke atrakcije. U 2021. godini, ugostiteljsku ponudu Općine Rakovica čine deset restorana i jedan objekt brze prehrane. Općina Rakovica raspolaže sa 4 hotela i 5 kampova sa sveukupno 4 558 raspoloživih kreveta.

Rekreativne aktivnosti koje se nude na području općine Rakovica su:⁸⁴

- Adrenalin park Ogi
- Adrenalin park Plitvice
- Biciklističke staze
- Quad & Buggy Plitvice
- Terensko jahanje

⁸⁴ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

- Off road centar
- Ranch Dolina Jelena
- Lov.

Smještajni kapaciteti općine Rakovica su:⁸⁵

- Hoteli
- Kampovi
- Obiteljski smještaj
- Restorani sa smještajem
- Smještaj kod domaćina
- Turističko naselje.

Ugostiteljsku ponudu općine Rakovica čine:⁸⁶

- Barovi
- Restorani
- Bistro
- Domaći proizvodi.

Turističke atrakcije općine Rakovica su:⁸⁷

- Baraćeve špilje
- Stari grad Drežnik
- Ranch Dolina Jelena
- Kanjon rijeke Korane.

5.4.1. Turističke atrakcije

Baraćeve špilje se nalaze u Novoj Kršlji u općini Rakovica. Dije se na Gornju i Donji ili veliku i malu. Prvi ih je snimio Karlovčanin Hinko Krapek 1888. godine. Dao je izgraditi

⁸⁵ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

⁸⁶ Ibidem

⁸⁷ Ibidem

prilazne stube i stazu. Među prvima je organizirao izlete u špilje. Baraćeve špilje otvorene su za javnost 1892. godine.⁸⁸

Prirodna je vrijednost ovih špilja u tome što obiluju sigastim stupovima i do 5 metara. Osim geomorfološke važnosti, špilje su iznimno značajne i bogate zbog arheološke vrijednosti. Arheološka iskopavanja rezultirala su pronalaskom pretpovijesnog materijala iz razdoblja do 2000 god. prije Krista. Špilja je bogata podzemnom faunom koja je zakonom zaštićena. Zbog staništa šišmiša i nekih drugih životinja Baraćeve špilje zakonom su zaštićene.⁸⁹

Baraćeve špilje za turističke posjete i razgled otvorene su 2004.godine. Obilazak Baraćevih špilja je isključivo uz pratnju vodiča, koji traje oko 40-ak min. U obilazak su uključene Gornje Baraćeve špilje popraćene posebnom rasvjetom. Dvorane i kanali su lako prohodni te pristupačni svim uzrastima posjetitelja.⁹⁰

Stari grad Drežnik utvrda koja se nalazi u općini Rakovica, na samom jugu Karlovačke županije, u povijesnim se izvorima spominje već u 12. stoljeću. Taj lokalitet obuhvaća arheološka nalazišta i ne valorizirane slikovite stijene kanjona podno ostatka utvrde.⁹¹

Tijekom 16. stoljeća taj je frankopanski dvorac bio pod stalnom prijetnjom Turaka, a 1592. godine konačno je i pao u njihove ruke. Oslobođen je tek krajem 18. stoljeća. Svoju turističku privlačnost Drežnik Grad duguje poglavito slikovitim ruševinama drevne utvrde iznad kanjona rijeke Korane. Obnovljen je povijesni vidikovac, te je omogućen posjet turistima.⁹²

Kako bi Stari grad Drežnik bio još atraktivniji i privlačniji posjetiteljima, turistička zajednica općine Rakovica u vrijeme turističke sezone općine organizira manifestacije. Manifestacije su povijesnog karaktera. Općina Rakovica je bogata zanimljivim legendama i povijesnim događajima te kroz manifestacije žele oživiti povijest u punom smislu.

Iako u 2021. godini nije moguće istražiti unutrašnjost kule, proplanak na kojem se nalazi utvrda je dio mnogih biciklističkih, pješačkih i jahačkih ruta jer se s ovog mjesta pruža prekrasan panoramski pogled na rijeku Koranu i okolice.⁹³

⁸⁸ Baraćeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/> (05.02.2022.)

⁸⁹ Kruhek M., Mijatović A., Lorković M. i drugi (2003): Rakovica srce od Hrvata, Općinsko poglavarstvo Rakovice, „Mato Lovrak“ d.o.o., „DoNeHa“ d.o.o., Zagreb, str.382 (15.02.2022.)

⁹⁰ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

⁹¹ Ibidem

⁹² Ibidem

⁹³ Ibidem

Ranch Dolina jelena u sklopu OPG-a Bićanić osnovan je 2009. godine, a bavi se uzgojem jelena i jelena lopatara. Na ranču su i crne slavonske svinje te tri konja. Ranč se prostire na površini od oko 15 hektara. Na ovom čarobnom mjestu mogu se hraniti životinje, slikati se s njima i doživjeti nevjerojatno iskustvo.⁹⁴

Rijeka Korana je jedna od četiri najpoznatije rijeke Karlovačke županije. Izvire na Plitvičkim jezerima, a velikim dijelom prolazi kroz općinu Rakovica. Kanjoni kojima teče Korana često su živopisni i krečnjački, visoki po stotinu i više metara. Obrasli su često bukovom šumom, a nisu rijetkost niti pećine.⁹⁵

U upotrebi je poučna staza “Stari grad” i šetnica kanjonom Korane. Riječ je o relaciji od Starog grada Drežnika pa sve do autokampa “Korana” u naselju Čatrnja u dužini od dva kilometra. Šetnica i poučna staza je bez uspona i padova, te pruža posjetiteljima upoznavanje bogatstva biljnog i životinjskog svijeta kojima je staza okružena.⁹⁶

5.4.2. Smještajni kapaciteti u općini Rakovica

U općini Rakovica se nalaze hoteli, kampovi, obiteljski smještaj, restorani sa smještajem, smještaj kod domaćina i turističko naselje. Gotovo svako kućanstvo u općini Rakovica nudi jedan od oblika privatnog smještaja, a nekolicina imaju i svoje vlastite ugostiteljske objekte prehrane i točenja pića.

Smještajni kapaciteti na području općine Rakovica: ⁹⁷

1. Hoteli (hotel 16 Lakes, hotel Degenija, hotel Grabovac, hotel Palcich)
2. Kampovi (Auto kamp Korana, Holiday park Macola, Kampiralište Medvjed – Bear, Plitvice Holiday Resort)
3. Obiteljski smještaj
4. Restorani sa smještajem (Bistro Old Shatterhand, Pansion Sedra, Restoran Degenija, Restoran Plitvička vrela, Restoran Plitvički dvori, TC Marko, Plitvice Holiday Resort)
5. Smještaj kod domaćina

⁹⁴ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

⁹⁵ Ibidem

⁹⁶ Ibidem

⁹⁷ Ibidem

6. Turističko naselje (Plitvice Holiday Resort).

16 Lakes Hotel je novootvoreni hotel 2018. godine, te se nalazi u naselju Grabovac. U ponudi je 37 kreveta, odnosno šesnaest soba za turistički boravak. Svaka soba nosi naziv jednog jezera na Plitvičkim jezerima. U sklopu objekta je restoran te bazen.⁹⁸

Hotel i restoran Degenija smješteni su u naselju Drežničko Selište, udaljeno 4 kilometra od Nacionalnog parka Plitvička jezera. Hotel Degenija novouređeni je objekt kategoriziran sa 3 zvjezdice te raspolaže sa 20 smještajnih jedinica, recepcijom, doručkovaonom, lobbyem, caffè barom, wirelessom u cijelom objektu te vlastitim parkingom. Tik uz hotel nalazi se i restoran Degenija koji nudi bogat izbor jela.⁹⁹

Hotel Grabovac smješten je u naselju Grabovac, te je pod vlasništvom Nacionalnog parka Plitvička Jezera. Za turistički smještaj nudi 31 sobu. U sklopu hotela gostima je dostupan restoran, mjenjačnica i trgovina.¹⁰⁰

Hotel Palcich smješten uz glavnu prometnicu, samo 8 km od ulaza u Nacionalni park Plitvička jezera, nudi 25 dvokrevetnih moderno uređenih soba s vlastitim kupaonicama i opremom za bezbrižan odmor. Hotel nudi restoran, fitness-centar, bar, vrt, recepciju otvorenu 24 sata, uslugu prijevoza iz/do zračne luke, poslugu u sobu te besplatan WiFi.¹⁰¹

Auto kamp "Korana" jedan je od najljepših autokampova kontinentalne Hrvatske, smješten 6 km od ulaza u Nacionalni park. Prostire se na površini od 35 ha i može primiti oko 2 500 kampista, koji odabiru željenu lokaciju za smještaj kampera, kamp-prikolice ili šatora. Autokamp "Korana" svojim gostima nudi mogućnost smještaja u 47 ugodno opremljenih bungalova opremljenih odvojenim krevetima s posteljinom, stolom i stolicama. Cijelo područje autokampa dobro je pošumljeno i bogato hortikulturno uređeno, a u neposrednoj blizini protječe i rijeka Korana.¹⁰²

Kamp HOLIDAY PARK MACOLA smješten na pola puta između Zagreba i Zadra, na svega 8 km od NP Plitvička jezera, u centru naselja Grabovac. Baraćeve špilje udaljene su 10 km.

⁹⁸ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

⁹⁹ Ibidem

¹⁰⁰ Ibidem

¹⁰¹ Ibidem

¹⁰² Ibidem

Ukupnog je smještajnog kapaciteta za 83 gosta. U kompleksu Holiday park Macole je restoran te bazen.¹⁰³

Kampiralište Medvjed – Bear za goste kampa osigurano je 30 kamp parcela veličine 10mx5m. Svako kamp mjesto ima osiguran priključak za električnu energiju, a dio parcela ima i priključak za vodu. Kamp ima 4 toaleta, 4 tuš kabine, praonu posuđa i kemijski toalet. Kamp ima oko 2 000 četvornih metara za podizanje šatora.¹⁰⁴

Plitvice Holiday Resort nalazi se na mirnoj lokaciji 8 km od Nacionalnog parka Plitvička jezera, okružen visokim borovima i valovitim brežuljcima. Kompleks obuhvaća smještajne jedinice u glavnoj zgradi (sobe), drvenim kućama (bungalove), apartmane, nove moderne mobilne kućice, tipi šatore u Indijanskom selu, te jedinstvene kućice u krošnji drveta i kućice na jezeru. Resort ima a la carte restoran u kojem se poslužuju jela tradicionalne hrvatske kuhinje, posebice lički specijaliteti. Gosti mogu uživati u obrocima u blagovaonici ili na prostranoj terasi. U restoranu se poslužuje buffet doručak. Moguće je organizirati izlete na Plitvice, u Baraćeve špilje ili na slapove u Rastokama.¹⁰⁵

Bistro Old Shatterhand smješten na samo 5 km od ulaza 1 u NP Plitvička jezera. Besplatno privatno parkiralište dostupno je ispred objekta. Objekt raspolaže sa pet soba koje se nalaze na katu iznad restorana. Preko puta restorana nalazi se Adrenalinski park Plitvice gdje posjetitelji mogu probati zipline ili divovsku ljuljačku.¹⁰⁶

Pansion Sedra je smješten u naselju Irinovac, 6 km od ulaza u Nacionalni park Plitvička jezera. Pansion obuhvaća 10 dvokrevetnih i trokrevetnih soba I kategorije, ukupno 22 ležaja. U neposrednoj blizini pansiona nalazi se i restoran.¹⁰⁷

Restoran Plitvička vrela nalazi se u naselju Grabovac, u neposrednoj blizini Hotela Grabovac i auto kampa Korana, 6 km od ulaza u Nacionalni park Plitvička jezera. Ukupan kapacitet objekta je 120 mjesta, zatvoreni dio restorana 68 mjesta, terasa 52. Sastavni dio objekta je i ponuda smještaja I kategorije. Ukupno 13 ležaja u 6 sobe na katu objekta.¹⁰⁸

Restoran Plitvički Dvori smješten je u mjestu Grabovac, u neposrednoj blizini N.P. Plitvička Jezera, 8 km od samog ulaza na jezero. Plitvički Dvori je obiteljski ugostiteljski objekt koji se

¹⁰³ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

¹⁰⁴ Ibidem

¹⁰⁵ Ibidem

¹⁰⁶ Ibidem

¹⁰⁷ Ibidem

¹⁰⁸ Ibidem

odlikuje odličnom i bogatom gastronomskom ponudom te moderno i udobno opremljenim sobama sa 4 zvjezdice, te kapacitetom restorana od 70 sjedećih mjesta u klimatiziranoj sali te još 50 na otvorenoj terasi sa lijepim pogledom i udobnom atmosferom.¹⁰⁹

Turistički centar Marko nalazi se 12 km sjeverno od središta Nacionalnog parka Plitvička Jezera i 15 km južno od slapova Rastoke u mjestu Oštarski Stanovi. Kapacitet objekta je 70 ležajeva. Kompleks također nudi razne mogućnosti za rekreaciju i trenutno jedini na ovom području koji u sklopu svoje ponude imaju i novootvoreni adrenalinski park.¹¹⁰

¹⁰⁹ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

¹¹⁰ Ibidem

5.5. Statistička analiza turizma općine Rakovica

Statistička analiza turizma općine Rakovica obuhvaća analizu posjećenosti i analizu smještajnih kapaciteta općine Rakovice.

5.5.1. Analiza smještajnih kapaciteta općine Rakovica

Hrvatska je u 2020. godini ostvarila 50 % prošlogodišnjeg prometa, oko 54 milijuna noćenja. Kada gledamo pojedinačno po regijama npr. Istra bilježi 47,08 %, Kvarner 57,37 %, Splitsko-dalmatinska 45,27 %, Ličko-senjska 54,44 %, a najbolja među njima je Zadarska s 65,10 %. Kontinentalna Hrvatska je na 46,27 % noćenja iz 2021. godine, Karlovačka županija 33,21 %. Top destinacije Karlovačke županije u 2020. godinu su Rakovica, TZ Područja Četiri rijeke, Karlovac, Slunj, Ogulin.¹¹¹

U općini se nalaze četiri kampa, četiri hotela i mnogo različitih oblika privatnog smještaja. Povećanjem ponude smještajnih kapaciteta u općini Rakovica uspješno se povećava i broj ostvarenih noćenja.

Tablica 1. Analiza smještajnih kapaciteta općine Rakovica prema broju kreveta u vremenskom periodu od 2017. do 2021. godine

Vrsta objekta	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Hoteli	113	150	218	268	268
Kampovi	2 277	2 390	2 353	2 353	2 353
Objekti u domaćinstvu	1 625	1 763	1 857	1 708	1 555
Ostali ugostiteljski objekti za smještaj*	307	342	364	374	382
Ukupno:	4 322	4 645	4 792	4 703	4 558

*Ostali ugostiteljski objekti za smještaj su smještaji preko obrta, tvrtke, d.o.o. i sl.

Izvor: vlastita obrada autora prema statističkim podacima TZ općina Rakovica

¹¹¹ Planovi rada i financijska izvješća, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

U tablici 1. su iskazani podaci o broju kreveta u općini Rakovica prema vrsti objekta u vremenskom periodu od 2017. do 2021. godine. Broj postelja se povećava u vremenskom periodu od 2017. do 2019. godine. Najveći broj noćenja ostvaren je u objektima tipa kampovi, slijedi obiteljski smještaj, zatim hoteli te ostali ugostiteljski objekti. Ukupan broj kreveta u 2017. godini je iznosio 4 322, dok u 2021. godini 4 558 kreveta, što je 236 kreveta više.

U konačnici na kraju 2021. godine imamo 234 kreveta manje (za sve vrste objekata), nego 2019. godine odnosno prije Covid-19 pandemije što se tiče prikaza kroz tablicu, tu su ubrojani i obveznici koji su povećavali ili smanjivali kapacitete (ali nisu u potpunosti novi obveznici, niti su u cijelosti deaktivirali objekt).

5.5.2. Analiza posjetitelja općine Rakovica

Pod analizom turističkog prometa nalazi se tablica sa ostvarenim brojem dolazaka u vremenskom periodu od 2017. do 2021. godine, tablica sa ostvarenim brojem dolazaka i noćenja po državama.

Tablica 2. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja od 2017. – 2021. godine u općini Rakovica

Godine	Dolasci	Noćenja
2017.	177 048	300 001
2018.	183 012	303 150
2019.	183 900	305 017
2020.	44 513	76 473
2021.	113 386	197 512

Izvor: Izrada autora prema prikupljenim podacima iz TZO Općine Rakovica

Podaci iz tablice 2. obuhvaćaju broj turističkih noćenja i dolazaka u vremenskom periodu od 2017. do 2021. godine. Na području TZO Rakovica u 2020. godini je ostvareno 44 000 dolazaka i 76 000 noćenja. U usporedbi sa prethodnom godinom to je postotak od 23,84 % u dolascima odnosno 24,88 % u noćenjima. Pad je rezultat pandemije korona virusa, dok se 2021. godine situacija poboljšala. Te je ostvareno 113 386 dolazaka i 197 512 noćenja.

Tablica 3. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja prema državama za 2017. i 2018. godinu

Država	Dolasci 2017.	Dolasci 2018.	Noćenja 2017.	Noćenja 2018.
Njemačka	30 453	30 879	57 547	56 381
Nizozemska	14 317	16 012	31 307	33 350
Italija	17 945	18 229	31 110	30 957
Francuska	15 345	14 540	26 290	24 620
Belgija	7 161	6 685	13 333	12 296

Izvor: Izrada autora prema prikupljenim podacima iz TZO Općine Rakovica

U tablici 3. je navedeno pet zemalja od kojih je ostvaren najveći broj dolazaka i noćenja tijekom 2017. godine. Najveći broj dolazaka i noćenja zabilježen je turista iz Njemačke, zatim Nizozemske, dok su na trećem mjestu turisti iz Italije. U općini Rakovica prema broju ostvarenih noćenja dominiraju Europljani.

Na području TZO Rakovica u 2020. godini ostvareno je 44 513 dolazaka i 76 473 noćenja. U usporedbi sa prethodnom godinom to je postotak od 24,21 % u dolascima, odnosno 25,07 % u noćenjima. U ukupnom broju turista stranih je 78,5 %, domaćih 21,5 %. Najviše dolazaka zabilježeno je gostiju iz Njemačke, na drugom mjestu su Hrvati, slijede Poljaci, Česi i Francuzi.¹¹²

Tablica 4. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja prema državama za 2019. i 2020. godinu

Država	Dolasci 2019.	Dolasci 2020.	Dolasci 2021.	Noćenja 2019.	Noćenja 2020.	Noćenja 2021.
Njemačka	29 310	10 681	28 240	55 628	20 245	53 713
Hrvatska	6 597	9 463	16 860	10 011	16 944	29 249
Poljska	7 262	4 415	7 941	10 086	6 098	11 235
Češka	4 734	3 517	4 726	6 727	4 906	7 041
Francuska	15 720	2 451	8 108	26 701	4 086	13 236

Izvor: Izrada autora prema prikupljenim podacima iz TZO Općine Rakovica

¹¹² Planovi rada i financijska izvješća, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

Struktura posjetitelja iz tablice 4. izračunata je po broju ostvarenih noćenja u svim objektima koji se nalaze u općini Rakovica. Najviše dolazaka zabilježeno je gostiju iz Njemačke, koji su također prvi u tablici 3. gdje je analizirana struktura posjetitelja u općini Rakovica, na drugom mjestu su Hrvati, slijede Poljaci, Česi i Francuzi.

6. IZDOJENE AKTIVNOSTI TZ OPĆINA RAKOVICA S CILJEM UNAPREĐENJA TURISTIČKE PONUDE

Prema Izvješću o radu 2019. godine (posljednja godina prije pandemije COVID-19), TZ općine Rakovice poduzimala je mnogobrojne aktivnosti, kako bi unaprijedila turističku ponudu općine Rakovice.

Prije svega, Zajednica je redovito održavala sjednice Skupštine i Turističkog vijeća na kojima su zasjedali predstavnici ugostiteljskih, prijevoznih, smještajnih i svih ostalih djelatnosti neposredno povezanih sa turizmom kako bi zajedno donosili odluke o bitnim pitanjima vezanim za turizam svojeg grada.

Turistička zajednica je i dalje aktivni sudionik različitih kulturno zabavnih i sportskih događanja na području općine samostalno ili u suradnji s općinom ili drugim organizatorima, a podržava i sufinancirati one manifestacije koje kvalitetom doprinose cjelokupnoj turističkoj ponudi (nastupi folklor, vjerske manifestacije i sl.). Od brojnih događanja koje tijekom godine financijski i organizacijski organiziraju i potiču, ističu se Legende Plitvičkih dolina, biciklijada, Jesenski festival, Noć šišmiša, Proslava blagdana sv. Ante- Drežnik, Dani općine Rakovica, Proslava blagdana sv. Jelene, Božićni sajam u Rakovici.¹¹³

Legende Plitvičkih dolina s ciljem razvoja kvalitetnih sadržaja destinacije, Turistička zajednica općine Rakovica organizira jednodnevnu manifestaciju s ciljem promocije destinacije Plitvičke doline a vezanu za lokalitet Starog grada Drežnik. Povijesno turistička manifestacija koja je u potpunosti posvećena bogatoj povijesti, tradiciji i pričama rakovičkog kraja koje na ovaj način otimamo od zaborava. Održava se u mjesecu lipnju, kraj kule Stari grad Drežnik, a program se sastoji od prikaza najznačajnijih osoba i događanja ; Eugen Kvaternik, Serežani, Japodi, rijeka Korana, Crna kraljica – oživljene legende, arheološke radionice za djecu, nastupi kud-ova, gastro dvoboji, prezentacije domaćih proizvoda i rukotvorina.¹¹⁴

¹¹³ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

¹¹⁴ Ibidem

Slika 4. Legende Plitvičkih dolina

Izvor: Plitvičke doline, <https://www.plitvickedoline.hr/galerija-fotografija-legende-plitvickih-dolina-2018/>, 20.02.2022.

Plitvice valleys bike weekend je dvodnevna biciklistička manifestacija održava se prvog vikenda u svibnju te nudi program za rekreativne zaljubljenike u brdski biciklizam, avanturistička natjecanja off road stazama ali i noćnu e-bike ekspediciju. Sudionici mogu odabrati rekreativnu subotnju ili natjecateljsku nedjeljnu utrku staze koje ih vode putovima pitoreskних sela, srednjovjekovne kule, kanjonom Korane, skrivenih životinjskih oaza ili npr. prelijepim zaštićenim krajobrazom špiljskog lava i šišmiša.¹¹⁵

¹¹⁵ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

Slika 5. Plitvice valleys bike weekend

Izvor: Plitvičke doline, <https://www.plitvickedoline.hr/galerija-fotografija-legende-plitvickih-dolina-2018/>, 20.02.2022.

Blagdan sv. Jelene Križarice - Rakovica Proslava blagdana Sv. Jelene Križarice obilježava se 18.08. svake godine. Blagdan predstavlja najveće vjersko događanje u općini koje okupi više stotina posjetitelja i prilika da posjetitelji na jednom mjestu dožive svu atmosferu nekadašnjih vjerskih okupljanja.¹¹⁶

Blagdan sv. Ante – Drežnik Grad Drežnik Grad je drugo najveće i najurbaniziranije naselje u općini Rakovica koje seže daleko u prošlost. Svake godine 13. lipnja u Drežnik Gradu održava se događanje koje slavi zaštitnika sv. Antu. Vjerski običaji nadovezuju se na zabavu i sportske aktivnosti, događanje koje uspješno spaja tradicionalno i moderno.¹¹⁷

Jesenski festival održava se krajem rujna na slikovitoj Plitvice Art Farmi, a slavi jesen i plodove jeseni u punoj svojoj veličini. Posjetitelji mogu uživati u bogatoj ponudi domaćih proizvoda: šljive, pekmez, knedle, kolači s okusom jeseni, pečenje rakije, kuhanje gulaša od divljači, pjesma i ples, izložbe i kreacije jesenskih plodova; upotpunjeno izletima u Baraćeve špilje, Rastoke i Nacionalni park Plitvička jezera po promotivnoj cijeni.¹¹⁸

Međunarodna noć obilježava se prema Sporazuma o zaštiti europskih populacija šišmiša – EUROBATS. Hrvatska je članica Sporazuma od 2000. godine. Nastoji se ukazati na biološku važnost letećih sisavaca i tako razbiti predrasude koje se vežu za njih. Javna ustanova Rakovica

¹¹⁶ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

¹¹⁷ Ibidem

¹¹⁸ Ibidem

- Baraćeve špilje manifestaciju obilježava pod nazivom „*Late night cave tours*“ posljednji vikend u kolovozu u večernjim satima, kako bi doživljaj bio potpun. Manifestacija se obilježava kroz edukativne i zabavne radionice za djecu, noćne obilaske špilje, glazbene nastupe, akrobatske nastupe, izložbe i sl. U suradnji organizacija za zaštitu prirode i nevladinih udruga, prenosi se znanje o šišmišima, njihovom načinu života, navikama i potrebama različitih vrsta šišmiša. Također se ukazuje na njihovu nezamjenjivu ulogu u očuvanju prirodne ravnoteže u ekosustavima kao i na potrebu njihova očuvanja i zaštite. Šišmiši su jedini sisavci koji lete, a dosad je na Zemlji zabilježeno više od 1 200 vrsta šišmiša. Sve vrste šišmiša koje žive u Hrvatskoj, njih 33, strogo su zaštićene Zakonom o zaštiti prirode. Manifestaciju svake godine posjeti oko 400 ljudi.¹¹⁹

Slika 6. Međunarodna noć šišmiša

Izvor: Baraćeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/>, 20.02.2022.

Barač forest trail obilježava se od 2018. godine u organizacija Javne ustanove Rakovica - Baraćeve špilje i partnera atletskog kluba. Brdska utrka se sastoji od tri staze unutar značajnog krajobraza Baraćeve špilje te dodatnih kratkih staza za djecu. Cilj manifestacije je kroz organizaciju osvijestiti vrijednosti bavljenja sportom te boravka u prirodi na lokalnoj razini, ali i šire. Svake godine sudjeluje sve veći broj trkača. U 2019. godini sudjelovalo je 262 trkača iz šest zemalja.¹²⁰

¹¹⁹ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

¹²⁰ Ibidem

Slika 7. Barać forest trail

Izvor: Baraćeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/>, 20.02.2022.

Od ostalih manifestacija na području općine Rakovica izdvajaju se: Maškare, Uskrsni sajam, Dan općine Rakovica, Božićni sajam. Navedena događanja su lokalnog karaktera, spoj sporta i zabave, organizirana s ciljem ponude sadržaja i promoviranja tradicijskih vrijednosti.¹²¹

Turistička zajednica prati i aktivno sudjeluje na raznim događanjima, sastancima, radionicama vezanim za turizam i razvoj destinacije, koordinacijama direktora turističkih zajednica s područja Karlovačke županije, surađuje sa susjednim turističkim zajednicama te s klasterom *Lika Destination* na razvoju projekta integralnog upravljanja kvalitetom.

¹²¹ Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

7. ZAKLJUČAK

U suvremenom turizmu nije dovoljno samo upravljati promjenama već je potrebno biti ispred konkurencije. Upravljanje turističkom destinacijom je dugoročan proces koji bi trebao osigurati konkurentnost destinacije, ali i dosezanje visoke kvalitete života stanovništva i očuvanje kulturnog identiteta cijele turističke destinacije. Za to su zaslužne Turističke zajednice koje djeluju po načelu destinacijskog menadžmenta, a osnivaju se radi promicanja i razvoja turizma Republike Hrvatske i gospodarskih interesa pravnih i fizičkih osoba koje pružaju ugostiteljske usluge i usluge u turizmu ili obavljaju drugu djelatnost neposredno povezanu s turizmom na način da upravljaju destinacijom.

Ono bitno se krije u važnosti DMO, a to je da osim funkcije planiranja, ima i funkciju organiziranja na razini određene turističke destinacije. Ostvarivanje ciljeva destinacijskog menadžmenta moguće je ostvariti putem različitih funkcija. Temeljne funkcije destinacijskog menadžmenta su planiranje, organiziranje i kontrola. Uloga organizacija zaduženih za upravljanje destinacijom do nedavno je bila pretežito marketinška, dok te organizacije danas prerastaju u strateške organizacije ili destinacijske menadžment organizacije, koje objedinjuju razvojne i marketinške funkcije i upravljanje svekolikim razvojem turističke destinacije

Turistička zajednica općine Rakovica djeluje po načelu spomenutog destinacijskog menadžmenta. Djelovanje TZ općine Rakovica se oslanja na opću korisnost, smjeru obavljanju poslova i ispunjavanju svojih zadaća na način koji osigurava zaštitu prirode i poboljšava kvalitetu čovjekova okoliša te brine o zaštiti i čuvanju kulturnih dobara. Općina Rakovica već dugi niz godina svoju turističku ponudu temelji na blizini Nacionalnog parka Plitvička jezera ostvarujući svake godine povećanje broja noćenja i dolazaka turista u destinaciju. U općini Rakovica se nalaze smještajni kapaciteti, ugostiteljski objekti, rekreativni sadržaji koji uspješno zadovoljavaju turističke potrebe. U općini se nalaze četiri kampa, četiri hotela i mnogo različitih oblika privatnog smještaja. Povećanjem ponude smještajnih kapaciteta u općini Rakovica uspješno se povećava i broj ostvarenih noćenja. Najveći broj noćenja ostvaren je u objektima tipa kampovi, slijedi obiteljski smještaj, zatim hoteli te ostali ugostiteljski objekti.

Turistička zajednica općina Rakovica kao aktivni sudionik različitih kulturno zabavnih i sportskih događanja na području općine samostalno ili u suradnji s općinom ili drugim organizatorima, a podržava i sufinancirati one manifestacije koje kvalitetom doprinose cjelokupnoj turističkoj ponudi (nastupi folklor, vjerske manifestacije i sl.). Od brojnih

dogadjanja koje tijekom godine financijski i organizacijski organiziraju i potiču, ističu se Legende Plitvičkih dolina, biciklijada, Jesenski festival, Noć šišmiša, Proslava blagdana sv. Ante - Drežnik, Dani općine Rakovica, Proslava blagdana sv. Jelene, Božićni sajam u Rakovici. Osim obogaćivanja turističke ponude, vrlo je važno za što kvalitetniji razvoj turizma kontinuirano ulagati i brinuti o kvaliteti prihvatnih kapaciteta.

POPIS LITERATURE

Stručna literatura:

1. Čavlek, N. et. al. (2011): Turizam ekonomske osnove i organizacijski sustav, Školska knjiga, Zagreb
2. Jenkins, J. (1993): Tourism policy in rural New South Wales-policy and research, Geojournal, vol. 29, no. 3, str. 281-290
3. Kruhek M., Mijatović A., Lorković M. i drugi (2003): Rakovica srce od Hrvata, Općinsko poglavarstvo Rakovice, „Mato Lovrak“ d.o.o., „DoNeHa“ d.o.o., Zagreb
4. Petrić L. (2011): Upravljanje turističkom destinacijom, Načela i praksa, Udžbenici Sveučilišta u Splitu, Split
5. Slivar I., Golja T. (2016): Europsko turističko tržište i trendovi razvoja, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula
6. Timothy, D.J., Tourism and Community Development Issues. u: Sharpley, R. i Telfer, D.J. (eds.) (2002): Tourism and Development, Concepts and Issues, Channel View Publications, Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney

Internetske stranice:

1. Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma (NN 52/2019) <https://www.zakon.hr/> (10.01.2022.)
2. Statut Hrvatske turističke zajednice (NN 3/2021), <https://narodne-novine.nn.hr/> (11.01.2022.)
3. Hrvatska turistička zajednica, <https://www.htz.hr/> (11.01.2022.)
4. Zakon o turističkoj pristojbi, <https://www.zakon.hr/> (13.01.2022.)
5. Zakon o članarinama u turističkim zajednicama, (NN 52/19) <https://www.zakon.hr/> (15.01.2022.)
6. Općina Rakovica, <http://www.rakovica.hr/> (15.01.2022.)
7. Službeni glasnik Općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (20.01.2022.)

8. Baraćeve špilje, <https://baraceve-spilje.hr/> (05.02.2022.)
9. Turistička zajednica općine Rakovica, <https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)
10. Izvješće o izvršenju programa rada TZO Rakovica 01.01. – 31.12.2020.,
<https://www.plitvickedoline.hr/> (15.02.2022.)

POPIS ILUSTRACIJA

Popis slika

Slika 1. Logo TZ općina Rakovica.....	34
Slika 2. Piktogram za Rutu šume	35
Slika 3. Piktogram špilje	36
Slika 4. Legende Plitvičkih dolina	50
Slika 5. Plitvice valleys bike weekend	51
Slika 6. Međunarodna noć šišmiša	52
Slika 7. Barać forest trail	53

POPIS TABLICA

Tablica 1.. Analiza smještajnih kapaciteta općine Rakovica prema broju kreveta u vremenskom periodu od 2017. do 2021. godine	45
Tablica 2. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja od 2017. – 2021. godine.....	46
Tablica 3.. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja prema državama za 2017. i 2018. godinu	47
Tablica 4. Broj ostvarenih dolazaka i noćenja prema državama za 2019. i 2020. godinu	47